

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI JADRAN

LETO I., ŠTEV. 32

Koper, petek 8. avgusta 1952

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

NOVE UREDBE SODNEGA in gospodarskega značaja

Komandant Vojaške uprave Jugoslovanske ljudske armade Jugoslovanske cone STO je izdal 13 uredb, s katerimi se razširja na jugoslovansko cono nekaj jugoslovanskih zakonov in uredb. Uradni list št. 5, ki je izšel 31. VII. 1952, prinaša te uredbe s predpisi, kako naj se izvajajo.

V uredbah je predvideno, da se razširijo na jugoslovansko cono tudi tisti jugoslovanski predpisi, ki so bili ali ki bodo izdani na osnovi teh zakonov in uredb, ki so bili zaradi njihove važnosti že razširjeni na cono »B«. Uporabo teh zakonov, uredb in predpisov bo tolmačil politični svetovalec — predstavnik FLRJ.

Uradni list Vojne uprave prinaša uredbo o razširitvi jugoslovanskega kazenskega zakona ter osnovnega zakona o prekrških na cono »B«. Razen tega zakona je razširjenih na cono »B« tudi več uredb vlade FLRJ in sicer Uredba o osnovah poslovanja v gospodarskih podjetjih, o razdelitvi fonda plač ter o plačah delavcev in nameščenecv drž. podjetij, o izvozu in uvozu blaga, o deviznem poslovanju, o plačah v zadrugah ter o plačah delavcev in nameščenecv, ki so zaposleni pri privatnih podjetjih. Poleg tega prinaša Uradni list št. 5

uredbe o izmenjavi odloka o ureditvi sodišč, javnega tožilstva, arbitraže ter disciplinske odgovornosti javnih uslužbencev.

Z razširitvijo omenjenih jugoslovanskih zakonov in uredb se uvršča zakonitost in demokratičnost v delu organov ljudske oblasti in po glablja delavsko upravljanje gospodarstva v Jugoslovanski coni STO.

Z razširitvijo Uredbe o plačah delavcev in uslužbencev v gospodarstvu je dana možnost delovnim kolektivom in posameznikom, da presežejo sedanjí zaslužek, ker ta zavisi od izvršitve samostojnega plana podjetja ter od vsakega delavca in uslužbenca posebej. Višino plače namreč predpisuje podjetje skupaj s sindikatom, minimalno plačo po uredbi pa jamči ljudska oblast. Ostale uredbe, objavljene v Uradnem listu Vojne uprave pa dajejo več olajšav in vnašajo več sistema v samostojnost poslovanja gospodarskih podjetij, ki jih upravljajo delovni kolektivi. Z uredbami o ureditvi sodišč, tožilstva in arbitraže ter o odgovornosti javnih uslužbencev so uvedene odgovarjajoče spremembe v zvezi z dokončno reorganizacijo uprave v jugoslovanski coni STO.

Še nekaj o rakovi poti postojnskega gostinstva

Članek o postojnskem gostinstvu v zadnji številki našega tednika je v Postojni in okolici vzbudil val komentarjev. Posebno Postojnčani ga živo obravnavajo, saj zadeva neposredno tudi njihov žep. Kot lahko majhen kamenček sproži cel plaz, tako je naš članek spravil na dan še celo vrsto zanimivih stvari, za katere je potrebno, da jih vsaj nekaj zabeležimo.

Predvsem je napačno, da so po veliki večini Postojnčani s prizadejim ravnateljem jamske restavracije na čelu vse skupaj skušali obrniti na osebno plat. Oni ne iščejo vzrokov v sami zavoženi situaciji, marveč imajo zadevo za nekakšno osebno obra-

je pobudnik niza najrazličnejših izjav bivših in sedanjih uslužbencev jamske restavracije, ki postavljajo direktorja Leopolda Langa v kaj čudno luč. Vsi se strinjajo s tem, da je on kot direktor popoln absolutist in despot, ki ni nikoli trpel nikakršnega ugovora, pa naj bi bil še tako upravičen. Samovoljno je uslužbenecem brisal težko zaslužen nadurno delo, samovoljno popravljaj sprejeti tarifni pravilnik, odrejal mnogo prevelik takozvani »nepredvideni loma« (steklo), ki ga je največkrat sam povzročil na raznih zaključenih pijankah, zmerjal je uslužbenec s tatovi, ki si za ukraden denar kupujejo obleke in tako dalje. Uslužbenec so

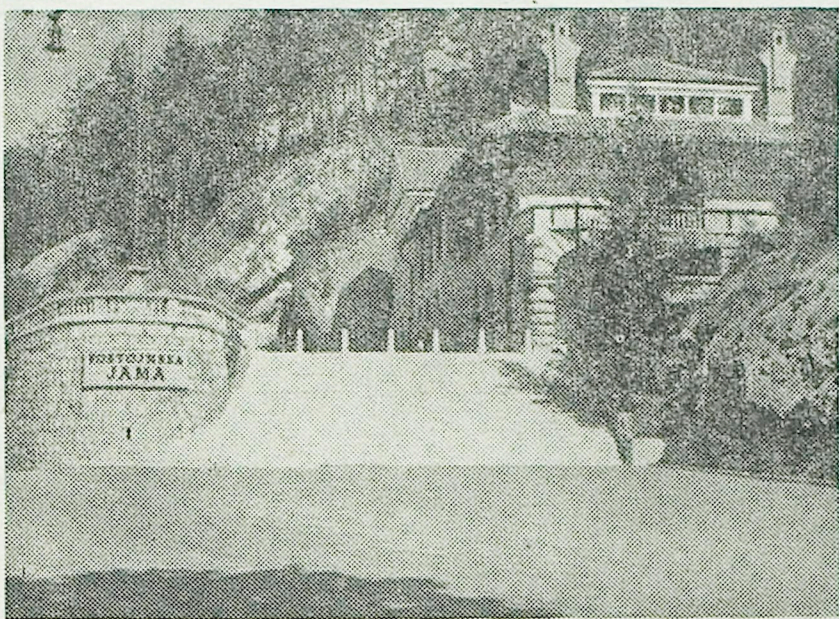
ki se zelo škodljivo odražajo na ugled posameznih podjetij, če se njihovi šefi in uslužbenec pitajo med seboj z raznimi niti malo častnimi vzdevki.

V zvezi z jamsko restavracijo bo na rešetu še ena pritožba. Naše znanje ministrstvo iz Beograda je v jamski restavraciji priredilo diplomatsko kosilo za šestnajst udeležencev in kosilo za tri šoferje. Za kosilo, ki nikakor ni bilo takšno, kot so si ga gostje zamislili, je jamska restavracija izstavila okrogel račun za devetnajst ljudi (kdo bi posebej računal za šoferje!) v skupnem znesku 18.445 din. Ministrstvo je sicer račun poravnalo, pridržalo pa si je pravico pritožbe in je malo verjetno, da bo jamska restavracija pod takimi pogoji imela še kdaj take goste pod svojo streho! Še malo, pa bo jamska restavracija postala vzgled, kako se z gosti ne sme ravnati, če jih hočeš obdržati.

Zvezni Putnik v Beogradu je razposlal po inozemstvu prospekte jugoslovanskih turističnih krajev, v katerih je omenjena tudi Postojna s svojima lokaloma »Javornikom« in »Jamsko restavracijo«. V teh prospektih so točno precizirane cene vsem gostinskim uslugam in to za »Jamsko restavracijo« cene kategorije B in za hotel »Javornik« kategorije C. Kaj naj tuji, ko obiščejo Postojno, po svojem odhodu rečejo da jih je Beograd z lažno propagando za nizke cene privabil, potem pa jih je Postojna »odrla« s skoraj dvojnimi od onih cen, ki so v prospektu predvidene? Tudi za premislek! Če si tovariš Lango še tako mašiči oči in ušesa pred takimi fakti v svojem divjem lovu za profitom za vsako ceno, dejstvo je, da bi ob taki politiki Postojna kmalu ostala brez vsakega tujega gosta, v kolikor ti ne bi sami našli pot v obično cenejšo ostale mestne gostinske lokale, kjer ni postrežba skoraj nič slabša.

V zvezi z našim objavljenim člankom pa se je pojavilo še eno vprašanje, ki ima zelo globok pomen. Večina prebivalstva vseskozi odobrava naše stališče, so pa tudi posamezniki, ki pravijo, da se na stvari ne bo prav nič izpremenilo, ker je Lango Leopold član Partije in se mu kot takemu ne bo prav nič zgodilo, ker je do zdaj še vedno vse delal in napravil, kakor je sam hotel. Mislimo, da se bodo ti redki posamezniki prav kmalu lahko prepričali o nasprotnem in uvideli, da se ne more nihče skrivati pod plašč svojega partijskega članstva zato, da bi lahko samovoljno počel nekaj, kar je v nasprotju z našo socialistično graditvijo.

— KOBRA —

čunavanje. Nas seveda ne zanima, če jamska restavracija smatra, da jih je napadel »Javornik« ali narobe. Mi iščemo globlje vzroke, tako da lahko javnosti natočimo čistega vina! Pri vsem tem pa le ne moremo iti mimo posameznih osebnosti, ker so seveda s svojim ravnanjem neposredno odgovorne za tako stanje.

Najvažnejše vprašanje, ki se je pojavilo po objavi članka, je tudi ključ do cele situacije: kako je mogel LO mestne občine Postojna prevzeti v svojo upravo jamsko restavracijo, ne da bi poprej globoko preveril vso zadevo v zvezi z njenim dolgotrajnim republiškem organu in druge stvari v zvezi s tem. Ali je kdo od odgovornih na mestni občini skušal preveriti, če republika res ne bi pristala na izročitev jamske restavracije brez črtanja njenih starih dolgov? In končno, če je bilo vse skupaj prepričano direktorju jamske restavracije, ki je bil republiški uslužbenec, zakaj prevzemati potem restavracijo s takim velikim bremenom?

Če so že mestni očetje vztrajali na tem, da dobijo pod svoje okrilje tudi jamsko restavracijo, ki jo je sicer hotel prevzeti OLO, zakaj so odobrili početje direktorja Leopolda Langa, ko je vzel v banki posojilo in izplačal republiko? Malo je verjetno, da v Ljubljani ne bi pristali če že ne na celotno, vsaj na delno brisanje dolga, saj so tekom nekaj let po vojni, vse do nedavnega, ko je bila odpravljena zajamčena preskrba, izvlekli vsakoletno iz jamske restavracije milijonske dobičke! Treba bi bilo le malo upornosti od odgovornih ljudi, pa bi se bila stvar lahko uredila. Konec koncev pa je bil še vedno čas, odreči se restavraciji s takim bremenom, kot pa jo prevzeti in zdaj strahovati, kdaj bo stvar urejena. V današnjem času vsesplošne štednje in omejenih finančnih sredstev je tak postopek le malo preveliko tveganje. Zato bo moral LO mestne občine Postojna v zvezi s tem naglo ukrepati in rešiti, kar se pač rešiti da.

Članek pa je še po drugi strani pokazal, kako je bil potreben. Bil

„OD TRIGLAVA DO JADRANA“ Kolesarska dirka za pokal SLOVENSKEGA JADRANA

Redakcija »Slovenskega Jadrana« bo priredila 16. in 17. avgusta letos veliko kolesarsko dirko »Od Triglava do Jadrana«, v organizaciji kolesarskega kluba »Proleter« iz Kopra. Pokroviteljstvo nad dirko je prevzel komandant VUJLA polkovnik Miloš Stamatović, prav tako pa smo zaprosili za pokroviteljstvo tudi tovariša Julija Beltrama in vse sekretarje partijskih komitejev primorskih okrajev.

V dirki »Od Triglava do Jadrana« bodo tekmovalci simbolično povezali večino primorskih krajev, ki so bili priključeni k svoji matični domovini in katerih petletnico priključitve praznujemo prav letos. Od zvočja Triglava, čez slikovito Tolminsko, prelepo Vipavsko dolino, mimo temnih postojnskih gozdov in čez neuklonljivi Kras, bodo ponesli tekmovalci pozdrave primorskega ljudstva v Slovensko Istro, na naše morje, po katerem zopet segajo grabežljive roke italijanskih imperialistov.

Na dirki je zagotovljena udeležba dirkačev iz Kopra in Trsta, povabila

Postojne do Kopra (147 km). Skupna dolžina proge, ki jo bodo morali prevoziti dirkači, znaša torej 298 km.

Vsega skupaj bo nastopilo okrog 60 verificiranih dirkačev, v kolikor pa bodo prišli tudi tekmovalci iz inozemstva, se bo to število seveda povečalo. Reprezentance posameznih republik bodo nastopile kot ekipe. Zmagovalna ekipa prejme za nagrado pokal »Slovenskega Jadrana«, zmagovalec dirke pa poleg praktičnih nagrad tudi spominski pokal. Predvideva se nadalje še deset nagrad za najboljše posameznike ter več nagrad na letičnih ciljih.

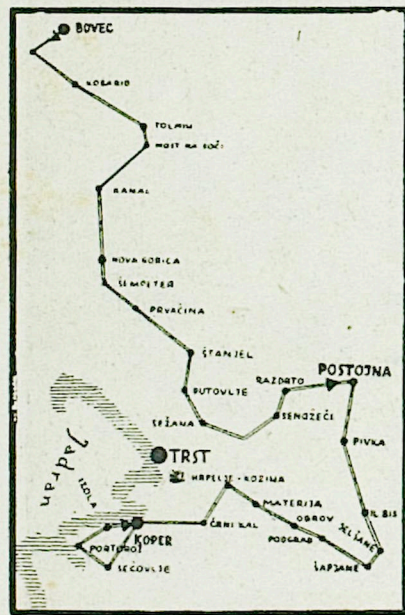
Novi knjižničarji v Slovenskem Primorju

Knjižničarskega tečaja v Ljubljani, ki ga je priredil v začetku meseca avgusta Republiški odbor Ljudske prosvete, smo se udeležili tudi tečajniki iz postojnskega, sežanskega, goriškega in tolminskega okraja.

Predavanja smo obiskovali v poslopu državnega učiteljskega. Tov. Mencinova, referent za knjižnice, je prevzela vse delo okrog organizacije tečaja v svoje roke. Predavali so nam profesor dr. Bohinc, prof. Tomašević nas je seznanjal s slovenskim slovstvom, medtem ko nam je dr. Karlin predaval o poetiki in najvišjih vrhovih svetovnega slovstva. O slovenski povojni književnosti in organizaciji založb je govoril tov. Gerlanec, zanimiva pa so bila tudi predavanja o pomenu literature, ki jih je imel prof. Uroš Kraiger. Nepozabni vtis je na nas zapustil tudi tovariš Bogo Pregelj.

Med bivanjem v Ljubljani smo si ogledali tiskarno »Ljudske pravice«, univerzitetno, meštno, delavsko in pionirsko knjižnico. Videli smo tudi ljubljansko radijsko postajo, obiskali gledališče, kjer smo poslušali operi »Romeo in Julija«, »Trubadur« in balet »Vrag na vasi«.

S pridobljenim znanjem bomo koristili razvoju knjižničarstva po vsem Slovenskem Primorju. S. S.

pa smo poslali tudi v vse ljudske republike, in v Gorico in v Avstrijo. Moštva bodo tekmovala v dveh etapah, in sicer prvi dan od Boveca do Postojne (151 km), drugi dan pa od

Za vaš letni oddih izberite

kopališče in restavracijo

SV. NIKOLAJ pri Kopru (STO)

weekend hišice, plaža, drevoredi, športna igrišča, dnevni koncerti, ples. Ugodne cene, solidna postrežba!

Člani sindikatov iz FLRJ in cone B imajo pri izkoriščanju letnega dopusta 40 % popust. — Vse informacije dobite pri upravi kopališča in v hotelu »Triglav« v Kopru.

Slika na naslovni strani:

Škocijan-ska jama

TEDEN DNI DOMA

Po novi uredbi o dodelitvi pokojnine delavcem in uslužbenecem bo znašala najmanjša osebna pokojnina 4.500 din, največja pa 20 tisoč dinarjev. Višina pokojnine je določena glede na delovni staž upokojenca in glede na razmestitev v pokojninski razred.

Sredi avgusta bo v Ljubljani prvi gasilski festival, na katerem bodo nastopila gasilska društva iz vse Slovenije in tudi iz ostalih republik. To bo doslej največja povojna gasilska prireditev v Sloveniji.

Jugoslovanski kipar Anton Augustinčič bo napravil velik spomenik, ki bo simboliziral Združene narode. Spomenik bodo postavili pred poslopjem Združenih narodov.

Gospodarski svet LRS je izdal uredbo o znižanju prodajnih cen na drobno za moko, kruh, mast, sladkor in za tobakne izdelke. Cena masti se zniža za 10 din pri kg, sladkorja 10 din pri kg, moka za 6—8 din, tobaknim izdelkom pa za okrog 10—20%.

V Jugoslavijo je prispela skupina 90 jugoslovanskih izseljencev, rudarjev iz severne Francije, med katerimi mnogi po 20 in več let niso bili doma. Konec avgusta in v septembru bodo prispeli nadaljnje skupine jugoslovanskih izseljencev.

V Ljubnem je bila v nedeljo veličastna proslava 8. obletnice osvoboditve Zg. Savinjske doline. Proslave so se udeležili med drugimi tudi tovariši Fr. Leskošek, Zoran Polič, Sergej Kraigher, Jože Borštnar in Lidija Šentjura. Na zborovanju je govoril tov. Jože Borštnar.

Obletnico Ilindenske vstaje makedonskega ljudstva so slovesno praznovali po vsej Makedoniji. Glavna proslava je bila v Skoplju, kjer je na svečani akademiji govoril publicist Dragan Taškovski.

V tovarni »Rade Končara« v Zagrebu bodo izdelali 360 ton težak generator, z jakostjo 30.000 KW amperov. Generator, ki ga izdelujejo za hidrocentralo v Zvorniku, bo največji, kar so jih doslej izdelali v tovarni.

V osiješki tovarni mleka v prahu, ki so jo zgradili s pomočjo Mednarodnega dečjega fonda, so pred kratkim začeli proizvajati mleko v prahu za široko potrošnjo. Prva količina mleka v prahu, ki so ga dali v prosto prodajo, znaša 300 ton.

Pri Crikvenici se je pripetila težka avtomobilska nesreča, ki je zahtevala tri smrtno žrtve, devet teko in enajst lahko ranjenih. Na nekem ostrem ovinku je šofer kamiona, ki je bil poln izletnikov, izgubil oblast nad volanom in vozilo je zdrknilo v prepad.

De Gasperi sanja o fašistični ustavi Sprehod po svetu

V zadnjem času se v sosodni republiki Italiji kar vrstijo delavske stavke, ki zahtevajo izboljšanje življenjskih pogojev. Komaj je prenehala stavka kmetijskih delavcev, že so stopili v borbo za povišanje plač italijanski tekstilni delavci, ki tudi živijo v neznosnih razmerah. Dalje naj omenimo še gibanje železničarjev, ki prav te dni grozijo s splošno stavko. V primeru, če bi se vlada ne pobrignila za rešitev njihovih zahtev. Tak je položaj v Italiji ob zaključku letošnje parlamentarne dejavnosti, to je v času, ko je večina poslancev in ministrov odšla na počitnice v hribe ali na morje. De Gasperi sam se je šel hladit v svojo jazbino na južno Tirolsko. Odhod italijanskih veljakov pa še ne pomeni, da je politična dejavnost v poletnem času prenehala. Nasprotno, prav zadnje dni je opaziti v italijanski prestolnici živahno politično delavnost predvsem v vrstah voditeljev demokratske stranke. Ne smemo namreč pozabiti, da se Italija pripravlja na politične volitve, ki bodo prihodnje leto. Demokratska stranka pa skuša že zdaj pripraviati tla, da bi si zagotovila, če tudi ne popolno zmago, pa vsaj do zdaj priporočene pozicije.

Politični tajnik demokratske stranke Gonella je zadnje dni dal vrsto predlogov, o katerih namenjajo razpravljati na bližnjem kongresu demokratske stranke. Med njimi je tudi predlog o reformi italijanske ustave, ki je povzročil pri ostalih strankah veliko vznemirjenje. Čelo predstavniški tistih strank, ki so vesekoli podpirali De Gasperija, so izrazili svojo nejevoljo. Italijanska ustava je že sama po sebi polna pomanjkljivosti. Poleg drugega omogoča zaradi svoje neopredelnosti tudi to, da večinske stranke na krmilu lahko svobodno manevrirajo z volilnimi zakoni. Prav zaradi tega so italijanski krogi vedno sabotirali vsako pobudo, ki je imela za cilj izpopolniti ustavo s tistimi zakoni, ki bi odpravili enkrat za vselej sleherno samovolj-

nost pri izvajanju zakonov. Kako pa je mogoče, da hočejo danes ti isti italijanski krogi, ki so odgovorni za pomanjkljivosti italijanske ustave in ki so odgovorni tudi za številna nesramna politična samovoljstva, postati pobudniki ustavnih reform?

Nobenega dvoma ni, da to, kar hočejo demokratski, niso popravki ali dopolnila, ki so nujna v italijanski ustavi, temveč spremembe onih delov ustave, kot na pr. členi 56 do 96, ki so v njej najpopolnejši. Ti členi, ki so jih odobrili brez izjeme vse italijanske stranke, določajo prave odnose med najvišjimi dužavnimi predstavništvi in še prav posebej rok mandata zbornice, senata ter mandatni rok predsednika republike. Med drugim določajo ti členi, da trajajo mandat poslanske zbornice 5 let, senata 6 let, mandat republiškega predsednika pa 7 let. Čemu so torej zakonodajalci določili te roke? To je jasno. Določeni roki so najboljša jamstvo, da bi se kdorkoli samovoljno ne polastil

oblasti, ne da bi pri tem kršil ustavo. Če bi na primer, da na prihodnjih političnih volitvah dobile večino v parlamentu skrajno desničarske oziroma levičarske stranke, bi ostal še vedno senat, ki bi onemogočil ustanovitev kakršnekoli diktature. Če bi se pa zgodilo to, kar hočejo demokratski, to je, da bi bile istočasno poslanske in senatne volitve, dobila Italija s tem parlament, to je poslansko zbornico in senat, ki bi bila sestavljena iz samih pripadnikov ekstremističnih strank. To bi seveda vodilo v diktaturo ene ali druge stranke. Ker pa gre tukaj za demokratsko stranko, si Gonella bržkone domišlja, da bi na ta način njegova stranka dobila večino v parlamentu. To se pravi: nastopila bi doba klerikalne diktature.

Naj bo že kakorkoli, toda vse kaže, da takimenovana italijanska »demokracija« sama sebi koplje grob. Ali ni to najboljša pot, ki si jo je izbral De Gasperi!

PERZIJSKI PETROLEJ IN IMPERIALISTI

V Perziji se je v zadnjih petih dneh dogodilo marsikaj, kar v zapadnih državah ne bi bilo mogoče. Predvsem moramo zaznamovati, da je bivši ministriški predsednik Mosadek postal gospodar položaja v državi in da se je z njegovo zmago omajal tudi položaj perzijskega šaha. Pravzaprav moramo reči, da se je vodila glavna borba za oblast med njim in šahom in da je po Mosadekovu zmagi v senatu, kjer je dobil popolno zaupnico, šah moral poklekniti.

Inozemski opazovalci v Teheranu poudarjajo, da je Mosadekova zmaga velik udarec šahovemu dvoru. Predvsem moramo omeniti, da je perzijski šah uporabil vse sile, kako bi onemogočil Mosadeka, toda to mu ni uspelo. Perzijsko ljudstvo se je dvignilo proti bivšemu predsedniku Sultanhju, kar je obenem

predstavljalo udi grožnjo proti šahu. Po ulicah glavnega mesta Teherana je bilo prejšnji teden slišati vzkliske javnega mnjenja in bili so prisiljeni popustiti zahtevam Mosadeka, ki zahteva v glavnih potezah, da morajo upravljati s Perzijo Perzijci in da se morajo vsi inozemci umakniti.

Mosadek se je po odstopitvi Sultaneha predstavil parlamentu in zahteval, da mu ta da pooblastila, s katerimi bo lahko v šestih mesecih uredil najbolj poglobljena vprašanja perzijske države. Predvsem je Mosadek zahteval neomejeno oblast na gospodarskem področju, zatem pri ureditvi petrolejskega vprašanja in končno pri pravilni razdelitvi obdavčevanja perzijskih državljanov. Ta pooblastila, ki jih je dobil, z večino glasov, omogočajo Mosadeku, da v šestih mesecih preuredi gospodarsko, socialno in celo politično strukturo perzijske države. Namen njegove vlade je zlasti v tem, da uredi prodajo perzijskega petroleja, ki do sedaj ni mogel najti izhoda zaradi mahinacij angleške politike. Mosadek se trudi, da bi Perzija postala v resnici nezavisna država in da bi se življenjska raven dvignila s prodajo perzijskega petroleja, saj je perzijsko ljudstvo v resnici živel zares na najnižji stopnji, kar jih beleži svetovna lestvica.

Mosadekovim načrtom se je dolgo časa upiral dvor šaha in drugih veleposestnikov, ki so osebno imeli velike dobičke od petrolejskih vrlecev, kateri so jim jih dajali do pred kratkim Angleži. Izgleda, da bo Mosadek sedaj napravil temu konec, čeprav bo borba za osamosvojitve trajala še precej časa.

Pojdima malo v Ameriko. Tam že kar po amerikansko začnajo propagando za volitve bodočega ameriškega predsednika. V Chicagu sta si obe glavni stranki Amerike, demokratska in republikanska, izvolili svoja kandidata, katerima delajo sedaj po vsej Ameriki kar filmsko reklamo. Republikanci so izvolili za svojega kandidata generala Eisenhowerja, ki predstavlja nekakega narodnega junaka in upajo, da bodo z njegovo popularnostjo zmagali pri volitvah. Seveda računajo pri tem zlasti na tisti del volivcev, ki so politično neopredeljeni in ki jim Eisenhower predstavlja simbol ameriškega ugleda in moči.

Prav tako delajo veliko reklamo tudi demokrati svojemu kandidatu Stevensonu, ki pa kljub svoji na-

veda tudi o Koreji, ki je eno najvažnejših vprašanj.

Ko smo že omenili Korejo, moramo povedati, da prihajajo iz raznih prestolnic vesti, da bo vendar prišlo v kratkem do premirja, kar bi z drugimi besedami moralo pomeniti, da se vojna s Koreje ne bo razširila na ostali svet.

Res je že čas, da bi vojna na Koreji prenehala in da bi prenehala s tem tudi nevarnost novega svetovnega spopada, katerega se boji vse človeštvo, ker se zaveda, da bi s tem nastala nova katastrofa, ki bi vrgla ves svet za veliko desetletij nazaj.

Ne smemo pozabiti tudi Evrope, čeprav je ta kontinent zajela silna vročina, ki traja že od 1. julija naprej. Vlade in parlamenti so šli v glavnem na počitnice in lahko rečemo, da se v zadnjem tednu v Evropi ni dogodilo prav nič posebnega. Nekaj se vznemirja v Franciji, ker je ameriški kongres sklenil, da ne bo dal francoski težki industriji toliko naročil za evropsko in ameriško obrambo, kakor je Franciji obljubila vlada ZDA. Bojijo se, da bo nastala kriza in brezposelnost, kar je zelo nevarno za položaj sedanje francoske vlade.

Razen tega delata Franciji precejšnje preglavice tudi Maroko in Tunis. V Tunisu prihaja vsakodnevno do raznih incidentov, katerih vzrok moramo iskati v tem, da Francija neče dati Tuniziji tiste svobode, kakor jo zahtevajo prebivalci te bogate francoske kolonije. Prej ali kasneje bo francoska vlada prisiljena zadovoljiti Tunizijce, katerih cilj je, da bi bili sami gospodarji na svoji zemlji. Podobno gibanje se širi tudi v Maroku in je samo še vprašanje časa, kdaj bo Francija morala popustiti tudi tamkajšnjemu ljudstvu.

Oči vsega sveta so bile pa pretekli teden uprte v Egipt, kjer je prišlo do nekakšne »hišne revolucije«. Kralj Faruk je moral na pritisk vojske odstopiti in takoj zapustiti svojo bogato domovino. Trenutno se je zaletel na otok Capri v Italiji, kjer je svetovnim novinarjem izjavil, da je pravzaprav revež, ki ne ve, kako bo preživel sebe in svojo družino, čeprav je odnesel v naglici s seboj »samo« dvesto zabojev raznih dragocenosti in tuje valute.

Odstranitev Faruka bo imela v Egiptu marsikako posledico, toda svet bolj zanima sedaj, kako bo Egipt uredil svoja sporna vprašanja z Veliko Britanijo, v zvezi s Sueškim prekopom in Sudanom. V kratkih besedah moramo oceniti egiptsko politiko takole: stiti so angleškega varstva in angleškega gospodstva nad Sueškim prekopom, ki je prinašal velikanske dobičke angleški državi in banki in privatnikom. Egipčani bi se radi združili s Sudanci v neodvisno državo, ker skozi Sudan teče bogastvo Egipta, reka Nil. Egipčani se boje, da bi postal gospodar gornjega toka njihovega Nila nekdo drugi, in sicer Angleži, ki bi jih na ta način izsiljevali ne samo politično, ampak tudi gospodarsko, kakor se je to dogajalo v resnici tudi doslej. Odslovičev kralja Faruka je samo korak k uresničenju egipčanskih ciljev.

Imeli bi še marsikaj povedati, toda prostor nam to ne dopušča. V naši prihodnji številki bomo pa poskrbeli zadovoljiti naše bralce tudi z drugimi dogodki v Evropi in v svetu, ki smo jih zdaj samo omenili, ali pa celo opustili.

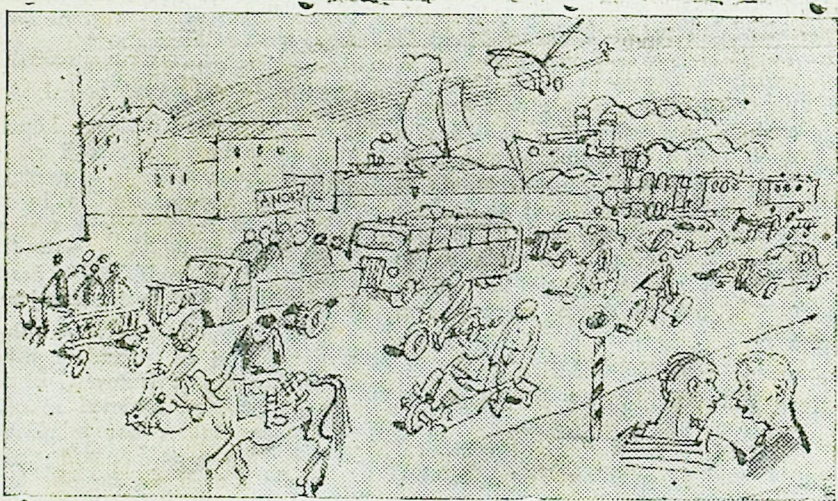
General Eisenhower, ki so ga republikanci izvolili za svojega kandidata.

predni in socialni politiki ni toliko poznan med širokimi plastmi ameriškega naroda. Lahko že sedaj rečemo, da bo borba med obema kandidatom zelo napeta in bo zmago enega ali drugega odločila prav tista množica Amerikancev, ki se za politiko in program strank mnogo ne zanima, pač pa rada pada pod vpliv trenutne propagande, kakor je to že navajena v svojem vsakodnevnem življenju, ko kupuje raznovrstno ameriško blago, ko hodi gledat cene filmov z veliko reklamo ali pa ko pije coca-cola.

Vodstvi obeh ameriških vodilnih strank se dobro zavedata, da bosta lahko pri prihodnjih predsedniških volitvah zmagali samo na račun takšnih volivcev, zato se poslužujeta vseh mogočih sredstev za populariziranje svojih kandidatov.

Tako je sedaj v Severni Ameriki. Južno Ameriko je pa zajel črn val žalosti za Evo Peronovo, »predsednico« argentinske republike. V Buenos Airesu se trenutno sploh pečajo samo z vprašanjem pogrebnihi svečanosti te Argentine, katero namenjajo celo proglasiti za blaženo in svetnico. Mogoče bo vladajočemu razredu v Argentini, ki ima dobre zveze z Vatikanom, to celo uspelo, ker je Argentina v resnici zelo siromašna na svetnikih. Mimogrede moramo povedati našim bralcem, da je gospa predsednikova imela samo v Buenos Airesu 250 trgovin, da ni plačevala nobenih davkov in da je seveda zelo mizerno plačevala izkoriščane nameščence.

Malo dalje od Ameriškega kontinenta, na Havajskih otokih v prekrasnem mestu Honolulu, se sedaj menijo Amerikanci s predstavniki Nove Zelandije in Avstralije o obrambi Pacifika pred eventualnim napadom. Tako imenovani Tihomorski pakt med temi tremi državami pa vzbuja precejšnjo ljubosumnost pri ostalih državah Daljnega vzhoda, zlasti pri Filipincih, ki bi tudi radi bili vključeni v ta obrambni sistem. Mogoče bodo tudi Filipini sprejeti v ta vojaški pakt, toda Avstralija in Nova Zelandija, nikakor nočeta, da bi postala članica Tihomorskega pakta tudi Japonska, čeprav si Amerika to vroeče želi. V Honolulu razpravljajo o sovjetskih napadalnih namenih na Daljnem vzhodu in se-

Pepi: »Toni, kam grejo vsi ti ljudje?«
Toni: »Psst Pepi, kaj ne vidiš, da prihajajo k nam v Trst emisarji iz Rima?«

Francija, Nemčija in Posarje

V Parizu vodijo ponovna in morda končno tudi odločilna francosko-nemška pogajanja za ureditev posarskega vprašanja. V času, ko je zapadnonemški parlament na počitnicah in je tudi kanceler Adenauer odpotoval na dopust v Švico, je dobil državni podsekretar v nemškem zunanjem ministrstvu profesor Halsstein pooblastilo, da se pogaja s Francozi o tem vprašanju. Do teh pogajanj je prišlo po nedavnih konferencah zunanjih ministrov šestih držav Schumanovega plana, ki so uveljavili evropsko premogovno in jeklarsko skupnost in sklenili tudi, da bodo 13. septembra določili začasni ali dokončni sedež stalnih organov te montanske unije, predpostavljene, da bosta Francija in Nemčija do takrat našli rešitev saarskega vprašanja.

Francoski zunanji minister Schuman in nemški zastopnik Hallstein sta v ta namen že imela 25. julija prvi razgovor, vendar nista dala nobene izjave o izglelih za uspešnost pogajanj. Mnenja opazovalcev pa so deljena. Nekateri upajo pri današnjem mednarodnem položaju v nagel napredek, večina pa je prepričana, da se bodo pogajanja zaradi konservativ-

nosti obeh vlad vlekla še dolgo, kakor se tudi sedaj vlečejo že več let.

Pogajanja v Parizu niso namreč prvi razgovori o Posarju. Ta dežela, s skoraj milijonom prebivalcev in z drugimi 15 milijoni ton letne proizvodnje premoga ter izredno močno razvito jeklarsko industrijo, je po drugi svetovni vojni postala najhujši kamen spodlitke med četrti republiko in Zapadno Nemčijo. Nemci se sklicujejo, da je Posarje po zgodovini, jeziku in običajih nemška dežela, in dolžijo Francoze, ki so dali

po vojni Posarju neko določeno avtonomijo, sklenje pa s pariško konvencijo stopili z njim v gospodarsko unijo, da hočejo ovekovečiti to ohladno aneksijo in odtrgati Posarje od matične zemlje. Francozi se nasprotno sklicujejo na medsebojne francosko-posarske gospodarske koristi in dolžijo Nemce, da si hočejo ponovno neupravičeno priključiti to ozemlje. Po takih medsebojnih obdelitvah in ugovarjanjih je nemški kanceler Adenauer končno dosegel, da bi o Posarju razpravljali predstavniki Francije, Nemčije in Posarja, ki naj bi ugotovili, če so v Posarju dani pogoji za svobodne

volitve in če bi bilo mogoče rešiti posarsko vprašanje še pred mirovno pogodbo z Nemčijo.

Nemski social-demokrati niso priznali Adenauerju tega uspeha, češ da je s privolitvijo za sodelovanje posarskih predstavnikov priznal doselej zanikano posarsko vlado za legalno, hkrati pa potisnil Nemčijo v zapostavljen položaj, ker bodo delegati Francozom naklonjene posarske vlade gotovo vlekli s Francozi in bo razmerje torej dva proti enemu. Po vznemirjenju, ki so ga nato izvale še izjave francoskega zunanjega ministra, je ta na pritisk ameriške vlade in zaradi istočasne sovjetske note o Nemčiji že nekaj dni pozneje izjavil, da so bili pariški razgovori vsekakor napredek k mirnemu razvozljanju posarskega vprašanja, Nemčija pa še vedno želi mejo iz leta 1938, čeprav priznava francoske gospodarske interese v Posarju. Z drugimi besedami: tudi po pariških razgovorih med Adenauerjem in Schumanom ni bil dosežen noben napredek.

Zdaj pa poskušajo Francozi rešiti to vprašanje z nekakšnim evropeiziranjem Posarja. Po vseh dosežanih izjavah sodeč, si niti Francozi sami še ne vedo natančno predstavljati, kako naj bi izgledalo to evropeiziranje. Verjetno bodo med pogajanj, ki so v teku, natančneje razložili svoj predlog.

Italijanski slikar Leporini: Rimska civilizacija na pohodu.

Nesramno dejanje videmske prefektуре

Pred dvema tednoma je videmska prefektura poslala upravi poštinskih kolonij v Ukval v Kanalski dolini odločbo, da morajo kolonije takoj zapreti, otroke pa poslati domov, ker ni bilo za poslovanje kolonije izdano nobeno dovoljenje od videmske prefektуре in pokrajinskega zdravniškega. Razume se, da ni preostalo upravi nič drugega, kot da kolonije zapre, toda še prej je odšla na goriško prefekturo delegacija dijaške matice in DFS, ki je proti temu sklepu protestirala in zahtevala pojasnilo. Na prefekturi so se izgovarjali, češ, da o tej koloniji nič ne vedo.

Dijaška matica je že maja poslala na videmsko prefekturo prošnjo za otvoritev kolonije in obenem dobila tudi pooblastilo od pokrajinskega zdravniškega, ki se je že lani pohvalno izrazil o zdravstvenem stanju kolonije, toda prefektura ni prošnje odobila in je enostavno prepovedala kolonijo slovenskih otrok v Ukval. Ko so predstavniki DFS vprašali zdravnika, zakaj so kolonijo prepovedali, so izjavili, da tega niso storili iz zdravstvenih razlogov in so namignili, da so najbrž kakšni drugi vzroki. Kakšni pa so ti vzroki, je lahko vsakomur, ki na svoje oči vidi preganjanje Slovencev na Goriškem in v Benetiji, znano. Kolonijo so zaprli iz političnih vzrokov, ker jim ne gre v račun, da imajo slovenski otroci svoje kolonije, da si v njih krepijo zdravje ter vzgajajo v materinem jeziku.

DFS je že protestirala proti temu sklepu videmskega sodišča in je poslala protestno tuzojavko tudi predsedniku italijanske vlade, zveza slovenskih prostovoljnih društev pa je naslovila proglas na domače in svetovno javno mnenje, v katerih prikazuje dejansko stanje na Goriškem, kjer krati slovenskim otrokom celo uživanje planinskega zra-

ka na svoji zemlji. V goriškem občinskem sveu je tudi svetovalec DFS Pavlin protestiral in zahteval, da občinski svet obsodi to dejanje videmske prefektуре. Odborniki so ostali prvi trenutek iznenadeni in začudeni nad nezasišanim dejanjem videmske prefektуре, toda pnašel se je župan, ki je celo trdil, da on ne ve ničesar o kaki koloniji in ni hotel o protestu svetovaleca linati nič vedeti.

Kdor odklanja šovinistični tisk, je „sovversivo“

V Vidmu tiska Luciano Paolini, ki je urednik »Znamenskega klerofašističnega lista« »Messaggero Veneto«, še mesečnik »Paesi tuoi«, ki je baje namenjen beneškim Slovincem. Ta list napada predvsem slovenske duhovnike in resnično glasilce beneških Slovencev »Matijura«. Bori se proti furlanski avtonomiji in vsem naprednim težnjam beneških Slovencev in Furlanov, kar je pa razumljivo, ker je to predvsem De Gasperijev list.

Toda to, kar smo doslej povedali, še ni bistvo vsega. Vsi klerofašistični in kominformistični listi napadajo bolj ali manj beneške Slovence. Zanimivo je, kako ta šovinistični list siri. Po navadi ga pošiljajo brezplačno vsem onim ljudem, ki so naročeni na kak slovenski list, posebno pa na »Matijuro«. Seveda ga največ ljudi odvrca, mnogi pa si ga iz strahu pridržijo in zmečejo proč. Toda zgodilo se je, da tisti, ki so odklonili list, niso dobili potnega dovoljenja za zaslužek v drugih krajih. Kljub grožnjam in označevanjem s »sovversivo« pa prodajo klerofašisti in kominformisti v beneških občinah zelo malo svojih časopisov, v nekaterih pa sploh nič. Ljudje rajši citajo »Matijuro«, ki piše zanje v domači, beneški slovenščini.

TRŽAŠKEGA

V središču mesta so odkrili večje količine orožja in municije

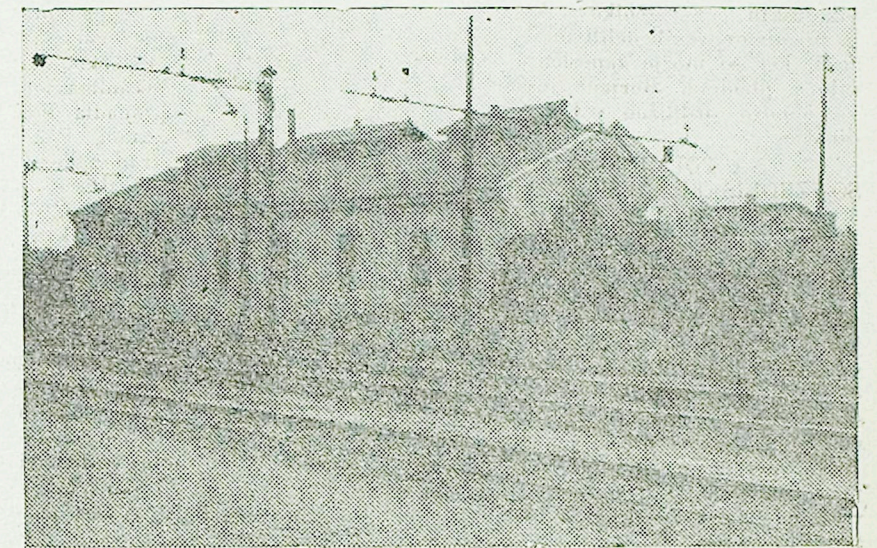
Ravnatelj javne varnosti v Trstu g. Richardson je zadnjega julija sporočil javnosti, da je policija odkrila v središču mesta večje količine dobro ohranjenega orožja in municije. Čeprav ni povedal pri kom, so po Trstu že šušljali, čigavo naj bi bilo orožje in nekaj dni kasneje je javnost zvedela, da so to orožje odkrili v vili predsednika Zveze tržaških industrijcev Doria. Orožje je bilo skrito v sobi Dorijevega posinovelca Wurmbrandta in na podstrešju iste vile. Policija pa se ni zadovoljila s prvo najdbo in je po aretaciji preiskala še stanovanje italijanskega državljana Claudija Dominija in našla samokres in puško, na pošti pa so policisti dvignili dva samokresa, ki so ju neznan krivec verjetno odložil po prvi najdbi v vili Doria.

V torek popoldne so seveda skrivatelji orožja prišli pred sodišče. Industrialec Doria se je sam javil policiji, medtem ko so druge aretirali. Ker pa je ravnatelj Richardson zahteval, da se razprava odloži, dokler ne bo znan izid preiskave, ki je še v teku, je predsednik sodišča odložil razpravo. Branilci obtožencev so zahtevali, da se obtožencev izpusti na začasno svobodo, toda ravnatelj Richardson je dejal, da bi to le oviralo preiskavo, ki je še v teku. Izpustili pa so na svobodo inženirja Doria, ki je moral položiti kavecijo pet milijonov lir. Na kratki razpravi je Richardson izjavil, da bo sodišče vzelo te primere bolj strogo kot doslej, ker se taki dogodki zadnje čase pogosto ponavljajo. (Morda je pobeg Venetija vendarle izučil ZVU, da je treba take primere vzeti bolj strogo!)

Od Triglava

Zanimivo je, kako o teh najdbah pišejo klerofašistični listi, ki skušajo na vsak način oprati namere teh ujetih teroristov. V listih pišejo, da je Wurmbrandt duševno neuravnotežen itd. Tudi za druga dva obtoženca iščejo podobne izgovore z namenom, da bi zmanjšali odgovornost krivcev. Zanima nas le, če bo policija poiskala prave krivce, to je tiste, ki sedijo v ozadju in pripravljajo orožje za namene, ki si jih Tržaški Slovenci prav lahko predstavljamo.

tržaških pomorščakov ne piše več AMG, FTT, ampak kar navadno kot v Italiji »Repubblica Italiana«. Značilno pa je to, da sama ZVU pusti kršiti svoje lastne zakone. Izdala je namreč odredbo, da se na obrazcih ne sme uporabljati izraz »Repubblica Italiana«, ampak kot zgoraj omenjeno. To so jamstva, ki jih je dala ZVU in angleška ter ameriška vlada, da se ne bo v Trstu po prihodu italijanskih emisarjev nič spremenilo!

Kurilnica in postaja v Divači

SLOVENSKA BESEDA JIH BODE

Ko je pred dnevi SNG za STO naznanilo, da bo uprizorilo znamenito Shakespearovo tragedijo »Romeo in Julija«, si je obenem izposlovalo od občine dovoljenje, da sme lepiti lepake na ustreznih mestih. Vse je bilo v redu in občina je opravila svoje delo, toda pojavili so se ljudje, ki jih slovenska beseda bode in niso mogli mimo slovenskih oglasov, da se ne bi zgržali.

Nedolgo zatem so se okoli zidov sprehajali pobalini — »moslici dvatisočletne kulture« in začeli trgati lepake. To se je godilo seveda samo v središču mesta, ker si v okolici niso upali početi takih »kulturnih« dejanj. Značilno pa je tudi to, da se policija, ki navadno čepi na vsakem oglu in pazi, da se ne bi meščanom godile krivice, ni niti ozrla na te pobaline, ampak jih je kar mirno pustila pri njihovem zlonamernem delu.

PRVE POSLEDICE VITTELIJEVEGA PRIHODA V TRST

Komaj je prišel v Trst »prefekt« Vitteli, že so začeli nekateri smatrati Trst za italijansko mesto oziroma provinco. Na zdravniških listih

KJE SE KOPLJEJO KRAŠEVCI?

Kraševci imamo smolo, da nimamo vode. Vipavci pa tudi drugi ljudje poznajo celo pravljico na ta račun. Takole pravijo: »Ko je bog potoval proti Trstu, so mu Kraševci ukradli šunko, on pa jih je od jeze kaznoval s tem, da jim ni dal vode.« A vendar ni do danes, še noben Kraševci poginil od žeje. Če nima vode, ima vsaj teran!

Ker nimamo svojega kopališča, se hodimo kopat k bližnji reki Vipavi. Vsako nedeljo je tu precej ljudi, ki se kopajo, sončijo in zabavajo. Kopat se pripeljejo z vlakom, s kolesi, avtomobili, a največ peš. Mladina si ob vodi krajša čas tudi s telovadbo, petjem in čitanjem.

Vest, da zahaja predvsem mladina v Steške, pa ni prizadela nikogar razen župnika iz Dutovelj, ki se je celo iz prične hudobno rekoč, da so prazne cerkve, ker mladina zahaja v Vipavo na kopanje, namesto da bi šla k maši. Če župnika ta vest tako boli, vabimo na kopanje tudi njega, da se v poletni vročini malo ohladi. F. Kos

IZOLA

Prvi avgust je bil precej uspešen dan za ribiče po dolgem času, ko niso šli niti na lov. Izolanski ribiči so naložili nad 11 stotov rib, ribiči iz Umaga pa kar 14 stotov, piranski ribiči pa le nekaj nad 5 stotov. Večidel teh rib so ribiči izročili tovarnoma »Ampelea« in »Arrigioni«.

BABIČI

Že tretjič se oglašam v listu in vedno zaradi istega vprašanja. Gre za spominski kamen pokojnega Jožefa Babiča, ki so ga fašisti med NOV zverinsko ubili. Svaril sem večkrat ZB iz Babičev naj se za kamen pozanima in ga postavi, kamor spada, toda nobeden se ni odzval. Ko pa je zadnje dni neurje ploščo razbilo, se je vendar našel nekdo, ki je imel nekaj čuta do pokojnega in razbito ploščo postavil na prejšnje mesto.

Kljub vsemu pa bo treba pripraviti novo, ker ta ne odgovarja več svojemu namenu. Prej, ko je bila še cela, se ni nobeden zmenil, da bi jo postavil, zdaj, ko je razbita, pa bo le treba novo. F. B.

SEČOVLJE

1. avgusta je nastal v KDZ Krog-Sečovlje požar, ki je povzročil nad 50.000 dinarjev škode. V seniku je namreč zgorelo zadržano seno. Požar je povzročil zadržan Gorela Jakob, ki je napolnjeval petrolejke, ki mu je eksplodirala v rokah in je tudi njega težko opekla, da so ga morali odpeljati v piransko bolnišnico.

KOPER

Organi Narodne zaščite so zadržali dva fanta neznanih imen, ki sta v koprski ribarnici razbila stekla z namenom, da ukradeta dinje, ki so bile v prodaji in last neke KDZ iz doline Mirna.

SV. LUCIJA

Slabo vreme, ki je bilo pred tednom na koprskem, je povzročilo tudi solarjem precej škode. Vsaki solarinar, ki ima v najemu odrejeni del solarne, je pretrpel približno škodo enega vagona soli. Zaradi prenizke vodne temperature niso mogli solarji še nekaj dni proizvajati soli.

Nedavno neurje, ki je prineslo točo, je tudi na Maliji, Saredu, Nočedu in Baredih nad Izolo povzročilo precej škode.

NEKAJ O VOZNIH REDIH »ADRIE«

Pogostokrat se zgodi, da morajo delavci iz oddaljenih krajev, ki delajo v Kopru, čakati celo več ur izven voznega reda, da pridejo domov z avtobusi »Adrie«. Navedel bom sa-

IL SLOVENSKE BINE

mo zgovoren primer, ko so novovrški delavci prišli domov ob desetih namesto ob pol osmih zvečer. K počitku so legli zato precej pozno, drugi dan pa so morali spet na delo, kakor po navadi. Takih primerov pa je še več in sploh opažamo, da je na koprski avtobusni postaji precej nereda pri odhodu avtobusov, ki odpotujejo, kadar se jim zljubi. Uprava »Adrie« bi morala vedeti, da si delavec, ki konča delo, želi domov k počitku.

PRIREDITEV LJUBLJANSKE KOLONIJE NA SV. MARKU

V osnovni šoli na Sv. Marku je 32 gojenk dijaškega doma A. Černejeve iz Ljubljane celih pet tednov uživalo lepoto slovenske obale. Prijetno jim je potekalo življenje v koloniji. Dvakrat na dan so se hodile kopat v morje, kjer so se razposajeno pogravale s sinjimi valovi. Ob večerih pa so se lepe slovenske pesmi, ki so jih zapela mlada grla, razlegale po gorah Sv. Marka. Kaj kmalu so si dekleta pridobila simpatije domačinov, tako da jim tudi svežega sadja nikoli ni primanjkovalo.

Pretoklo nedeljo, 3. t., so priredili lepo kulturno prireditev, katere so udeležili zastopniki VUJNA, AFŽ, prosvete in mnogo domačinov. Po uvodnem govoru je nastopil pionirski pevski zbor, ki je ob spremljavi harmonike — nanjo je igrala požrtvovalna upravnica kolonije tovarišica Jakič Lea — zapel pionirsko himno ter dve partizanski pesmi. Mala pio-

nirka je lepo deklamirala pesem »Zivel Titov«. Nato so se zvrstile še druge točke, kot so balet, zborna, recitacije in parтерна telovadba. Po plesu »Židana marelac« so kot zadnja točka programa sledile proste vaje, ki jih je za to priliko sestavil tovariš Marjan Žerjal.

Po vsaki točki so izvajalke žele lepo priznanje navzočih, ki so se le neradi poslovili od veselih in živahnih gojenk, želeč jim mnogo uspehev v bodočem šolskem letu ter zopetno svidenje v naslednjem poletju. M. D.

VANGANEL

V predzadnji številki našega lista smo objavili članek o delu sorodstvene zveze v Kmetijski zadrugi v Vanganelu, v katerem smo razkrinili delo te zveze. Ker je dopisnik nekoliko nejasno formuliral svoje ugotovitve, se je vrnila v tekst napaka, ki jo tem potom popravljamo. Na račun tov. Sabadina ne more pasti nobena obtožba, da je saboter, reakcionar in podobno.

Pri tržaških otrocih v koloniji

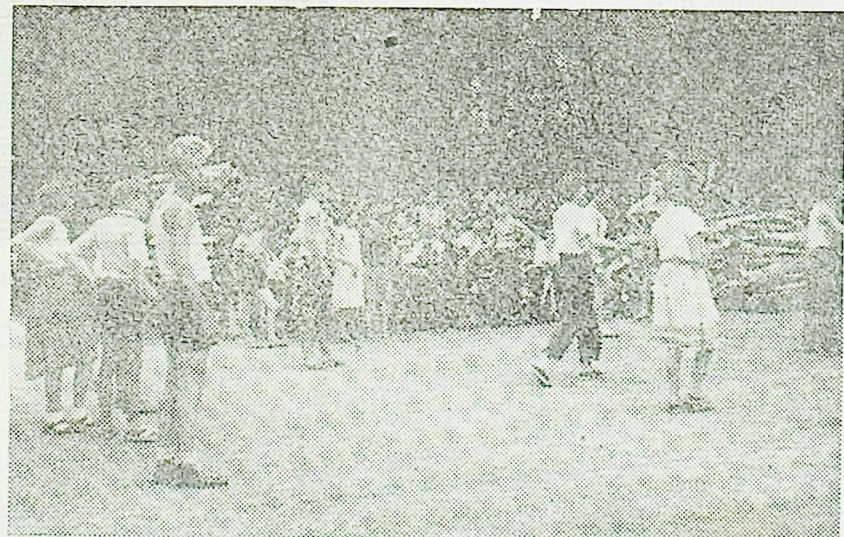
V zgodnjih večernih urah, pravkar se je pričelo mrčuti, smo prišli v Tržič. Sivi deževni oblaki so viseli nizko nad strehami in ovijali vrhove črnih smrek, iz njih pa je na vso moč lil dež. Kar nekam slabe volje smo bili. Ta slaba volja pa ni trajala dolgo. Ko smo odprli težka, okovana vrata lepega tržaškega gradu, kjer bivajo otroci iz tržaške zdravstvene kolonije, se nam je

zdelo, kot bi sonce posvetilo med nas. Živžav, smeh, kričanje, vpitje — kot povsod, kjer so zdravi, veseli otroci! Sto šest razposajenih grl, sto šest sijajnih svetlih oči! No, kaj kmalu smo postali z otroci pravi prijatelji, pa so nam povedali mnogo lepih stvari. Kako živijo, kaj delajo, kje vse so že bili.

Mali Andrej je pravi navihane! Ko smo ga vprašali, kako mu je všeč v koloniji, je svetlo pogledal, se pogladil z ročico po trebuščku in dejal: »Hrana je zelo dobra in petkrat na dan jemo!« Mordi bi Andrej še kaj povedal, pa ga je prekinil smeh iz stoterih grl. O, saj vsi poznajo Andreja, malega sladkosnedeža! Pa saj res ni nič čudnega! Zdrav planinski zrak, igranje, izleti, izprehodi po lepem grajskem parku in prekrasni tržaški okolici, vse to pospešuje tek in daje voljo do življenja!

Štiriletna Nadja! Kuštravih, gostih in temnih lask pa je bolj sentimentalno razpoložena. Vsak večer, predno leže v svojo belo, čisto posteljico, misli na vso moč na svojo mamico v daljnem Trstu. Prve dneve je iz samega domotožja potočila včasih tudi svetlo solzico. Ta pa se je kmalu raztopila v smehu in igri z ostalimi otroci!

Ivan pa je že cel fant! Ves navdu-

Tržaški pionirji v Tržiču pri igri

do Jadrana

S TOLMINSKEGA

BORJANO OBNAVLAJO

Vsak Slovenec ve, da so Borjano v letošnji zimi hudo prizadeli snežni plazovi. Kot smo že poročali, so začeli že v pomladnih mesecih z obnovitvijo Borjana, tako, da na temeljih stare vstaje »Nova Borjana«. Po vasi čistijo ruševine, kamenje in bruna, ki so ga nanesli snežni plazovi. V vasi je delala tudi brigada tolminskih učiteljskihnikov. Zdaj dela pri obnovitvenih delih tudi precej žena, ker so moške zaposleni s košnjo v planinah. Borjana je dobila za obnovo približno 35 milijonov dinarjev.

NA TOLMINSKEM SO IZBOLJŠALI PRESKRBOVANJE PREBIVALSTVA Z VODO

Italijani so v dobi svoje okupacije zgradili na Tolminskem zelo malo vodovodov. Če pa so kakšnega zgradili, so ga le tam, kjer so imeli vojaštvo in kjer so se naselile večje skupine italijanskih priseljencev. Tudi danes je s preskrbo vode še marsikje precej težavno, vendar so Tolminci naredili že precej.

Dejavnost naše ljudske oblasti se je v povojnih letih usmerila predvsem na tiste kraje, kjer so bile potrebe in zahteve po pitni vodi najbolj nujne. Tako so na Žagi obnovili stari vodovod, razširili cementni vodnjak in vodovodno omrežje. Na Selcih nad Kamnem so zgradili nov vodovod, tako da so dobile vodo vse hiše razen ene, ki ni hotela sodelovati pri delih. V Tolminu so zgradili pomožno vodovodno črpalko za mestni vodovod in so preuredili omrežje. Popolnoma nove vodovode so zgradili še na Volarijih, Gaberjih, Logu, Čezsoškem in Logjah. Investicije za omenjene vodovode so znašale okrog 5 milijonov dinarjev.

Na Tolminskem je danes vsega 95 vodovodov; polovica od teh je v dobrem stanju in ustreza vsem potrebam prebivalstva, precej je slabih, dva pa sta popolnoma neuporabna. V teh krajih je še okrog 30 manjših vasi in zaselkov, ki nimajo vodovodov in prebivalstvo črpa vodo iz primitivnih vodnjakov in kapnic. V bližini prihodnosti bo mogoče skoro povsod napeljati vodovod in popraviti vodovode, ker so sedanje občine gospodarsko močnejše.

VRŠNO POD KRNOM

Naš goriški slavček je zelo ljubil svoj domači planinski raj. Ne le primorski rojaki, temveč vsi Slovenci radi pohite v prelepo Soško dolino in pri tem ne pozabijo obiskati rojstni kraj našega pesnika Gregorčiča.

Tolminsko zgodovinsko društvo je že pred enim letom odprlo v pesnikovi rojstni hiši pesnikov muzej z njegovimi izvirnimi deli in nekaterimi njegovimi predmeti. Velika spominska knjiga nam priča, koliko obiskovalcev ima njegova rojstna hiša pri »Pomolčcu«. Dnevno obišče njegov dom približno 20 obiskovalcev, razen tega pa pridejo na njegov rojstni dom tudi mnogi učenci in učenke raznih šol.

V sobi je vse lepo v redu, ker skrbijo njegovi sorodniki za snago in red, posebno pa pesnikova nečakinja, ki ima vedno veliko posla, saj v ljudno pojasnjuje obiskovalcem, kar jih o pesniku zanima.

Nekaj pa pogošamo v Vršnem in v sosednjih vaseh. Nikjer nimamo namreč gostinskega lokala. Vsak dan se turisti zaradi tega pritožujejo. Če bi se občinski odbor v Kobaridu vsaj malo pozanimal za stvar, bi lahko tudi na Vršnem dobili kak gostinski lokal za izletnike, ki si pridejo ogledat rojstni kraj našega goriškega slavčka.

NABOR NA TOLMINSKEM

Pretekli teden je bil v vseh občinah na Tolminskem vojaški nabor. Vriski in vse druge pesmi so vzbudile med ljudstvom mnogo zanimanja. Posebno je naša šega zanimiva tujcem, ki so se mudili v naših krajih, ker nimajo povsod takih običajev kakor pri nas, ko se naborniki obložijo s cvetjem in raznobirnimi travkovi. Na Štajerskem n. pr. ima fant samo eno rožico, ki mu jo mora dati njegova ljubljanka.

Po letu dni se bo vnovič zasljal glas harmonike. Letošnji naborniki

bodo šli k vojakom. Na Tolminskem je tudi v navadi, da se ljudje malo spogledujejo, če se kdo vrne domov tih, posebno še, če je bil priznan kot nesposoben za službo v armadi. B. R.

KEGLJANJE NA TOLMINSKEM

Prejšnjo soboto so odprli v oficirskem domu v Tolminu novo kegljišče. Ob tej priliki so oficirji povabil vse ljubitelje kegljanja na tekmo s pripadniki JLA.

Tolmin do zdaj ni imel kegljišča, zato bo vladalo za kegljanje nedvomno veliko zanimanje. Lahko pa rečemo, da je za večino Tolmincev kegljanje neznana igra. Če pa vprašamo starejše ljudi, nam bodo povedali in pokazali kje so nekoč stala kegljišča. Toda z nezanimanjem lastnikov kegljišč so propadla tudi kegljišča in kegljaški klubi. Ponemkod bi samo majhen trud zadostoval, da bi imeli spet kegljišče in keglje. Taka igra bi bila lepša in koristnejša, kot pa dolgočasno kvartopirjenje po gostilnah, kjer ljudje trpijo na zdravju, predvsem pa na žepu.

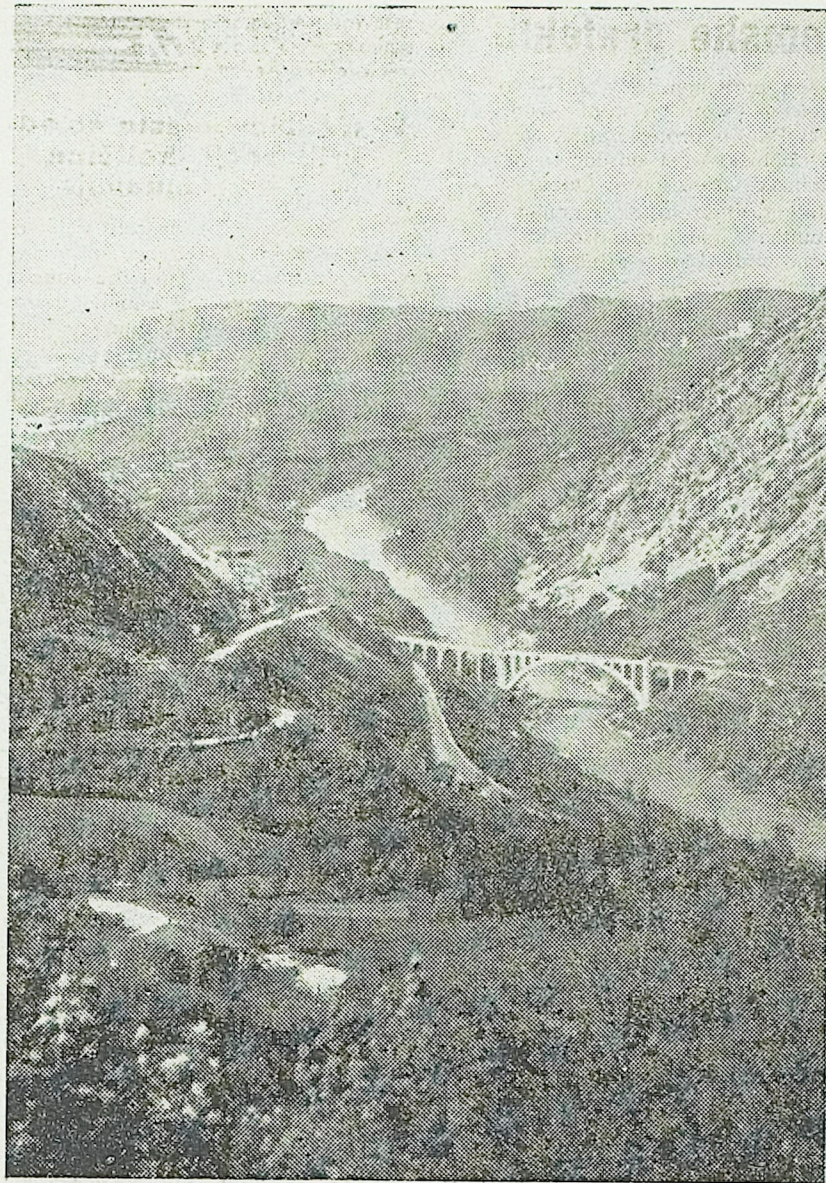
B. R.

TOVARIS REGENT NA ŽAGI

Preteklo nedeljo se je zbralo na Žagi precej ljudi iz vseh krajev Tolminske, da bi počastili spomin narodnega heroja Stanka Žagarja. Ta dan so v njegov spomin v domači vasi odkrili tudi spominsko ploščo.

Ob navzočnosti ljudstva, zastopnikov JLA in oblasti je tovaris Regent spregovoril nekaj besed v katerih je orisal lik narodnega heroja Stanka Žagarja, nato pa je slovesno odkril spominsko ploščo. Po enominutnem molku so vojaki oddali salvo s šestimi strelji.

R. B.

Solkanski most pri Gorici

S POSTOJNSKEGA

NOVICE IZ CERKNICE

V Cerknici so se z vso vno močjo lotili dela za postavitev spomenika padlim borcem v NOV. Spomenik bo stal na enem najbolj prometnih krajev v trgu, kjer že delajo spominske postavke in ograje. Tudi brokastni kip so že pripeljali iz Zagreba. Upamo, da bodo spomenik odkrili že v začetku septembra ob obletnici požiga vasi. Da se delo uspešno razvija, je predvsem zasługa ZB in to-

ko je enaka rezila videl tudi v drugih trgovskih lokalih po Postojni — po 10 dni kos.

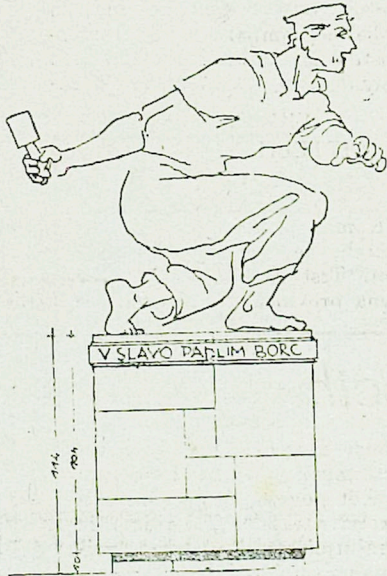
— KOBRA —

ŠEPAVA PRESKRBA S SADJEM V POSTOJNI

Postojna je znana kot turistično mesto, vendar ni treba zato, da bi bilo vse najdražje v njej. Na improvizirani stojnici vidimo vsak dan sadje, ki ga razne prekupčevalke donesajo celo iz Istre. Grozdje po 70

dinarjev, hruške in fige po 50 din itd. V trgovinah državnega in združnega sektorja je sadje neprimerne ceneje, vendar preskrba ni zadostna. Kaj LO mestne občine ne bi mogel uresničiti zamisli predsednika OLO, naj bi »Rastlina« iz Gorice odprla v Postojni svojo trgovino ali stojnico, kjer bi bilo dovolj svežega in lepega sadja na razpolago? — Postojnčani bi bili po znanih cenah preskrbljeni z njim, obenem pa bi prenehala vsako verženje in navijanje cen, ker privatni prekupčevalci ne bi mogli vzdržati konkurence združnemu podjetju »Rastlina«.

— KOBRA —

Skica spomenika v Cerknici

variša Jožeta Lesarja. Ob odkritju spomenika bo tudi več kulturnih prireditev in pričakujemo precej obiskovalcev.

PREPRIČLJIV ARGUMENT

Tovariš Vladimir se mora kot vsi ostali Postojnčani in ljudje drugod po svetu briti, če noče kosmat strahiti svoje okolice. Nekaj je bila velika zadrega za rezila, zdaj pa so naša trgovska podjetja dobro založena z njimi. V prodajalni KZ v Postojni imajo tudi rezila najrazličnejših znamk in kvalitet. Posebno znana in dobra so se tovarišu Vladimirju zdela »STAR« rezila. Pobara za ceno: 15 din. Začudil se je in protestiral, češ v Ljubljani so po 10 din. Tovarišica poslovodkinja pa mu je prisebno zabrusila: »Ja, koliko bi pa vi morali za vlak dati, če bi šli v Ljubljano ponje?« — K temu seveda tovariš Vladimir ni imel kaj pripomniti in je rezila kupil, da jih morda ne bi zmanjkalo, preden bi se odločil.

Potem pa se je živo česal po glavi,

Ze med šolskim letom, zlasti pa po dobro uspelim »MLADINSKEM FESTIVALU«, so se pionirji tolminskega okraja veselili in težko pričakovali trenutka, ko bodo šli na taborjenje pod šotori. Ko pa so zvedeli, da bodo šli taboriti na Rab, so se še bolj razveselili, kajti mnogi od njih še niso imeli prilike, da bi videli sinje Jadransko morje, kaj še, da bi se kopali v njem. Še najbolj jih je zanimalo, kakšen je pravičnjen otok Rab. O njem so mnogi že slišali ali pa celo brali, da je bil med vojno v resnici »otok smrti« več tisočev naših najboljših ljudi, ki so bili tam internirani.

Končno se je 10. julija zbralo na postaji Most na Soči 66 pionirjev in pionirk. Tamkajšnji postajni načelnik znan prijatelj pionirjev in mladine sploh, je storil vse, da so dobili otroci svoj železniški voz in jim ni bilo treba prestopati do Reke. Naslednji dan ob 5. zjutraj so se odpeljali s parnikom proti Rabu. Kot da bi morje vedelo, da se pionirji gverijo vozijo po njem, se je po močni burji silno razbukalo ter jim pokazalo tudi to stran svoje negotobe močnatosti in lepote. Toda naši pionirji, bodoči čuvarji najzgodovinskejših delov Jugoslavije, se niso tega nič najmanj ustrašili. Junaško so zeli v divje kipeče valove, uživali nad kresnimi prizori ter končno v zahvalo tudi nekaj žrtvovali Neptunu — bogu morja.

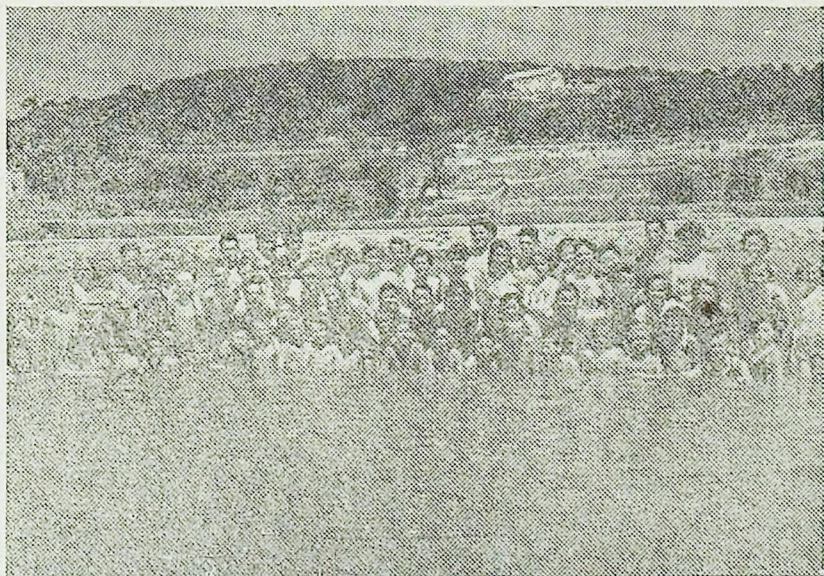
Taborišče je bilo v borovem gozdičku, odkoder so otroci imeli krasen pogled na morje in na ostali del otoka. Bili so z vsem zelo zadovoljni, samo pitne vode jim je primanjkovalo. Toda vodstvo taborjenja je tudi ta problem rešilo s tem, da je dalo mladim dovolj črne kave, sadja in zelenjave. Marsikateri so se namreč tudi žvžgali. Nekateri pa so delali izlete v bližnjo okolico in tudi jadrali. Prisostvovali so celo vaterpolu tekmi, ki jih je tako navdušila, da so pravej začeli

Tolmimski pionirji na Rabu

»Navihati po tolminščini«. Prinašamo eno izmed mnogih pisem, ki so jih poslali pionirji Okrajnemu pionirskemu svetu: »Rab! To je otok smrti. Gotovo ne mnogi se spominjajo, kakšne grozote so se dogajale tod. Tudi jaz sem o tem že mnogokrat čitala. Zelo sem bila vesela, ko sem zvedela, da bomo šli taboriti na Rab. Sedaj pa smo tu. Vem da je vsake-

griškim pozdravom, Jelka Volarič, gimnazijca Kobariča.

Prehitro jim je towej potekel čas taborjenja in po 12 dneh so se odpeljali z Raba na Reko, nato pa preko Ljubljane, kjer so si ogledali mesto in muzej, nazaj na Tolminsko, kjer bodo še dolgo gripovedovali ostalim pionirjem ter staršem o vsem, kar so doživeli in le-

Veseli tolminski pionirji v morju

mu vsaj spati na prostem pod šotori in poslušati pesem skržatov. Hočimo tudi na daljše izlete z jadralnicami. Zato pa z navzočnostjo pričakujemo dne ko se bomo vrnili, da bomo o vsem tem pripovedovali doma. Tudi z vodji in upravitelkom smo zadovoljni, saj skrbijo za nas kot oče in mati. Vtisi z Raba nam bodo ostali še dolgo v spominu, saj smo tu videli že mnogo lepega. S tova-

pega videli na Rabu. Nežaj so prišli črni kot zamorčki ter polni navdušenja nad sinjim Jadrancem, našim močesoma, s katerim gledamo v svet in po katerem nam je odprta pot v vse dele sveta. Globoko so bili hvaležni Okrajnemu pionirskemu svetu in ljudski oblasti, ki sta jim omogočila nadvse zanimivo pionirsko taborjenje.

V. F.

Pogovor z dopisniki

M. Ž., Šoštanj. — Zanima vas, kako je treba plačati naročnino za naš list za pošiljanje v Argentino. Poznamali smo se pri upravi pošte, kjer so nam povedali, da je v veljavi za pošiljanje časopisov v inozemstvo posebna tarifa, ki jo lahko plačate tudi v dinarjih. V omenjenem primeru boste storili še najbolje, če boste kupovali izvide našega lista in jih po pošti pošiljali dalje.

B. R., Srpica. — Pritožujete se, da ne objavljamo vseh vaših člankov. Večino le-teh smo že objavili. Če pa katerega izmed njih nismo uvrstili v naš list, smo to storili zaradi pomanjkanja prostora ali neustreznosti vsebine.

X. Y., Fjeroga. — Vašega dopisa ne moremo objaviti, ker se niste čitljivo podpisali. A tudi vsebina dopisa ni primerna za naš list, čeprav bi morda tudi mi obsojali ravnanje uslužbenca, ki je zahteval od vas dvojno plačilo za vstop na plesišče. Iz dopisa pa smo ugotovili, da precej dobro pišete in vas zato naprošamo, da napišete kaj o delu Fjerogčanov in da pustite take malenkosti, kot ste nam jih zadnjič poslali, na stran.

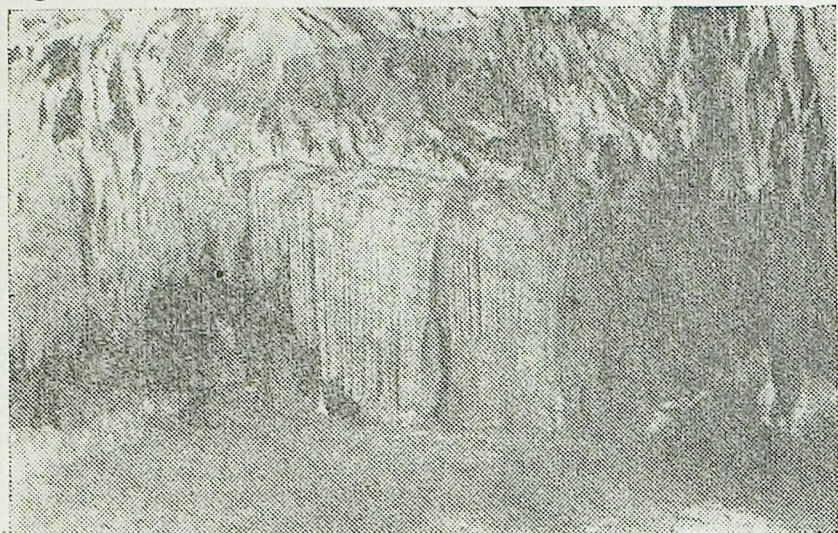
ČLANEK ZA HONORAR

Dandanes čitamo v marsikaterem listu članke in dopise, ki so jih napisali dopisniki z »bujno fantazijo«. Stavki so okrašeni z vsemi mogočimi lepimi besedami, ki množijo vrstice v stolpcu. Ponemkod čitamo v uvodu lep opis narave. Koliko romantičnih piscev imamo! Le škoda, da je doba romantike za nami.

Vendar je vse to do neke mere znošno, če se pa pojavijo dopisniki, ki napišejo, če se v vasi preseli trgovina iz enega lokala v drugega, postane vse skupaj smešno. Razvoj zahteva, da se pojavljajo v vsaki vasi skoraj slične stvari. Povsod ljudje delajo in gradijo. Ali bomo potem opisali vsak kosček opeke, ki ga zidar spravi na zid? Ali če zgradijo brv čez potok? Ne, poiskati moramo bolj zanimive stvari iz vsakdanjega življenja, ki bodo ljudi, predvsem bralce našega lista zanimale in ki bodo lahko pomagale pri naši graditvi in pri kulturni izobrazbi ali pa bodo ljudi razvedrile.

Nekateri naši dopisniki včasih prestežajo vrstice in računajo koliko bo denarja. To je vsekakor napačno. Seveda, za delo je treba plačilo, vendar če je članek napisan le za honorar, ni v njem tiste vsebine, ki bi morala biti. Je pač vsebina za honorar!

Branko Rot

Jamske oblike krasijo tisoči kapnikov

NESLUTENE LEPOTE KRAŠKE ZEMLJE

MATIJA A. MALEZIC

z oblika Škocjanske jame

V prvih dneh avgusta, ko vrli Matavamec in Škocjanci mlatio svoj skromni pridelek rži, ga polnijo v vreče in nosijo v ošake, da bo za kruh ob večjih praznikih, sem prišel mednje in jih poprosil za vodico. Popeljal naj bi me v Škocjansko jamo, znano doma in daleč po svetu po svojih redkih lepota.

Sredi dela pri mlinci pa se je vendarle našel čokot možak blizu stiri desetih, zavil me v roki ključ skrivnostne jame: in rekel: »Jaz vas bom peljal«.

Za Matavomom sva zavila na levo in se znašla nekaj minut pozneje med navpičnimi stenami, s katerih se je v dobi dolgih stoletij odrgalo veliko kamenja, ki se je zdaj v zgodi pripeki poletnega sonca belilo pred najinimi očmi.

Pri vstopu v jamo se je pojasnil vodič, obrnil se v železnih vratah in rekel: »Vstopiva!«

Globoko pod nama so kipele divje valovi Reke — nekateri jo imenujejo tudi Bistrico ali Timav — in izginjali nekje v podzemlju.

Kar za njo popelja, je dejal moj spremljevalec. Prišla sva v Mahorčičovo jamo. »Njena lepota že dolgo privablja slikarje in filmske snemilce. Najlejša je nedvomno v jutranjih urah, ko se v neestih barvah lomijo sončni žarki, je pripomnil moj novi znanec.

Prebivalci Škocjana dolga stoletja niso vedeli za neslutene lepote kraške jame, ki so jo imeli pred seboj. Vhod v njeno nedrje so bili zaprti in tudi ljudi ni bilo, ki bi se lotili drznih raziskavanj, saj je treba take podvige često plačati tudi z življenjem. Leta 1823 pa se je, kot pripovedujejo zgodovinski viri, le našel glavar iz Sežane, — pisal se je Tominc — ki je prvi stopil vanjo.

Torej le ne bo res, kar pravi legenda, da je slavi italijanski poet Dante Alighieri, ki je živel pred več kakor šeststo leti, ustvaril v tej jami svojo »Divino commedia«? Sem ga malec nagajivo vprašal in željno pričakoval njegovega odgovora.

»Pravljica in laž, kaj naj bi bilo drugega! Tako so trdili Italijani, da bi z legendami take vrste nasilno dokazovali »italijanstvo« slovenskega ozemlja, mi je odgovoril možak in

minčeve jame. Pri vstopu vanjo stoji kamnit vodnjak iz leta 1889. Na njem oboku vise tisoči kapnikov vseh mogočih oblik: eden med njimi je podoben peščeni kapi, drugi nesejo slona s pustinja, tretji kopito divjega konja, četrti spet glavi drugega orla s peruti... In še in še! Kaj vse se lahko vzbudi v domišljiji obiskovalca ob pogledu na čudovite umotvore narave!

Tomincova jama s prelepo dvorano sodi med največje zanimivosti Škocjanske jame, saj so v njej izkopali predmete iz bronzaste in železne dobe, razen tega pa našli še nekaj edih človeških okostij, ki jih zdaj hranijo v tržaškem muzeju. »To je dovolj zgovoren dokaz,« je svetovalo rek moj spremljevalec, »da je tod živel janski človek. Dosti ljudi je, ki tega še zdaj ne verjamejo, čeprav je stvar jasna kakor na dlan. Kar po-

mučni spomini na dneve suženjstva so preleteli njegovo obličje.

Med prijetnim kramljanjem, ki se je včasih spremenilo tudi v vpitje, ki naj bi preglušilo divjo pesem valov in šumenje slapov, sva prispeła po razširjenem dostopu do zidu, kjer je bilo zapisano:

MARINIC, 4. IN 5. MAJA 1934.

»Kaj se je zgodilo tedaj?« sem vprašal vodica.

»Raziskovalci podzemskih jam niso nikoli zadovoljni s svojimi uspehi. Njihova poglavitna lastnost je v tem, da vedno težijo naprej — za novimi odkritji. Tudi raziskovalec Marinic si je dal izdolgosti čola in se tega dne spustil v njem med divje valove. Seveda so ga tovariši z že raziskane mesta zadrževali z vrvo, tako da si je čola utiral pot v neznano čimbolj pusti. Toda tudi močne roke delavcev niso mogle kljubovati divji naravi. Čolnec se je vrnil, Marinic pa zdrknil v prepad, s k se sredi ujel za oglati skalo in na njegove premočene prebil celo nogo do naslednjega dne. Fantje so potegnili z vrvmi v varno zavetje samo brodič, kaj bi se utegnulo zgoditi z našim junakom, pa si še misliti niso upali. Toda Marinic je ostal vendarle živ.«

Iz Marinicove jame sva prišla v Malo dolino. Nad hreznom, visokim 112 metrov, je sijalo sonce in beli oblaki so plavali po nebu. Stala sva na železnem mostiču, pokritim z ne preveč varnimi deskami in zrla na trdno Zvanekovo domačijo, ki je stala kakor gnezdo ponosnega orla na robu prepada.

»Kako visoko se je nastanil človek,« sem si mislil sam pri sebi in niti opazil nisem, kdaj sva prišla v Veliko dolino, katero loči od prejšnje velike naravni most, obdajajo pa jo navpične stene, visoke 164 metrov. Nad nama so sem in tja zaplavali tudi urni janski golobi, ki gnezdiijo v skritih razpokah. Velika dolina je bila že tritkrat močno poplavljen. Leta 1826 je pridrla v njeno razsežno korito nad 70 metrov visoka voda. Zadajo povodinj, ki je bila leta 1935, je dobro pomnil tudi moj spremljevalec.

Vodič je prižgal svečo, jo stisnil med široke dlani in me po ozkem prehodu povedel do zgodovinske Tomincove jame. Na steni so bili napisani slovenski besedi.

Toda z začetkom našega kulturnega osamosvajanja, to je z nastopom prvih slovenskih kulturnih delavcev se začne krečiti ne le želja po tem, da bi v naših ljudeh zbudili narodno zavest, marveč tudi želja, da bi slovenski jezik izpilili, očistili. Toda kako? Kje naj najdemo v nekaj desetletjih toliko izrazov, živih domačih izrazov, kako naj si ustvarimo deset tisoč besed in več, ki smo jih prisvojili v teku stoletij in ki

glejte! me je rekel in z roko pokazal na okoliš, kjer se je vrtela med kupami ilovice janski človek je tudi od kuril, ilovice pa mu je služila kot zid pred divjim udarjenjem vode v njegovo bivališče...«

Globoko pod nama, v Veliki dolini, je penca se voda znova pomiknila. Pod zemljo bo tekla dolgih 40 kilometrov, če ne še več, in se šele pri Devinu zila v morje.

Iz globokega in temnega »podzemlja« sva se po strmem pobočju povzpela soncu in belim oblakom naproti. Pred najinimi očmi je vzrasla vasica Škocjan, s škrljencev krito cerkvi v sredi, z letnico 1607 nad vrati. Mojo pozornost je vzbudila še najmanj stokrat okrušena freska slovenskih bratov Cirila in Metoda nad portalom. Pa so rekli, da tod ni bilo Slovencev!

Z obzidja sva zrla na Vremščico in Nanos, močniti Snežnik pa se je dvigal nekje daleč v megli. Pod nama se je vila črta modrikaste Reke in bele vasice so se kopale na kraških gripih v vročem poletnem soncu. Globoko pod vasio, ki sva jo premerila po dolgem in počez, pa je samevala jama, polna neslučenih lepote in zanimivosti. Pridite, ogledite si jo še vi, nepozabne vtise bo zapustila v vaših srehi.

SLOVENSKA BESEDA

32

KAJ SO IZPOSODJENKE?

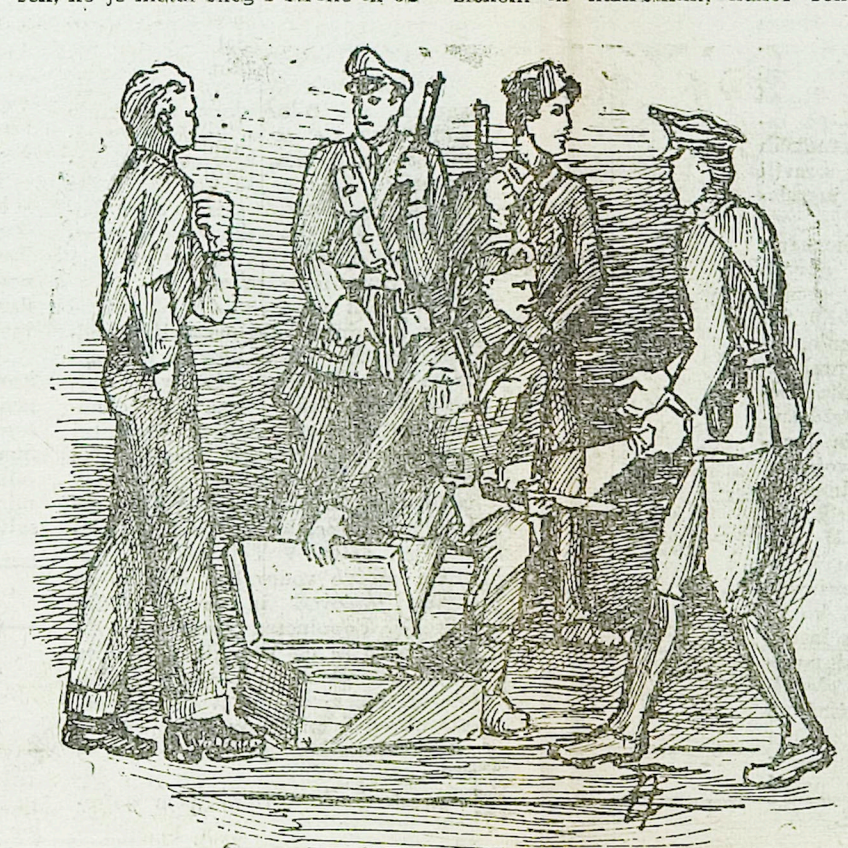
To je vprašanje ene izmed naših bralk in nam bomo poskušali nekoliko obširneje odgovoriti. Ko so naši predniki prišli iz pradedovine v nove kraje — bilo jih je nekaj deset tisoč — so imeli le malo besed, tiste pač, ki jih rabili kot pastirji in loveci za vsakdanje življenje. Z rasto omike, z novimi stvarmi in pojmi so sprejemali tudi nove izraze, največ so si jih brezobestno izposodili od severnih in zahodnih mejačev, od Germanov in Romanov, manj od drugih neslovenskih narodov. To so bile torej prve naše izposojenke — sprejeli smo jih, kajti naši predniki se niso utegnili ukvarjati s tem, kakšen je in kakšen bodi njihov izvor, saj so imeli veliko drugih, večjih skrbi. Tako je nekaj desetletij podoba naše usode: izgubljal je slovensko znanost in predvsem v besedišču vedno bolj podlegel vplivu močnejših sosedov.

Toda z začetkom našega kulturnega osamosvajanja, to je z nastopom prvih slovenskih kulturnih delavcev se začne krečiti ne le želja po tem, da bi v naših ljudeh zbudili narodno zavest, marveč tudi želja, da bi slovenski jezik izpilili, očistili. Toda kako? Kje naj najdemo v nekaj desetletjih toliko izrazov, živih domačih izrazov, kako naj si ustvarimo deset tisoč besed in več, ki smo jih prisvojili v teku stoletij in ki

Bilo je leta 1941, ob razpadu stare jugoslovanske vojske, ko je ljudstvo zbiralo orožje vseh vrst in ga nosilo na občinski urad Smihel — Stopiče, ki je bil takrat v Kandiji blizu Novega mesta. V veži ob zidu je slonelo mnogo pušk, streliva in tudi strojnica je bila tamkaj. To orožje sem nekoga večer odnesel v svoje stanovanje na občini in razdal tega še nekaj tisoč nabojev, nabranih na traku. Vse strelivo sem skril na podstrešju, ki je v sreči imelo dvojno dno. Ostalo orožje, kar ga niso odnesli že drugi, so tovariši natočili na voz in ga kar pri bellem dnevu odpeljali v smiljski gasilski dom, koder so ga skrili. Pa se je našel izdajalec, ki je Italijanom razodel tudi to skrivnost. Orožje in strelivo so Italijani speljali nazaj v mesto, namesto da bi bilo odšlo za partizanske oddelke. Zaradi omenjene izdaje sta bila pozneje internirana v Nemčijo Alojz Bele in njegov brat France iz Smihela in tamkaj tudi umrli.

Pri meni je bila v mesecu februarju 1942 hišna preiskava. Ki je potekala takole:

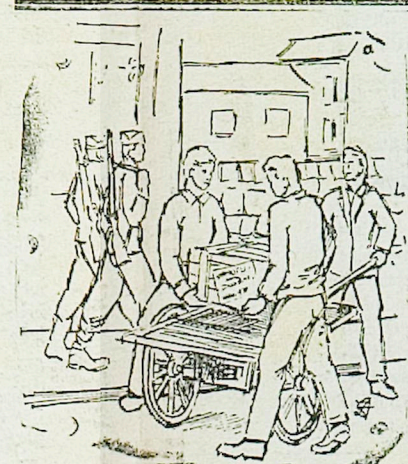
Okrog tretje ure popoldne je pet karabinerjev v družbi dveh cesarskih vojakov vdrlo v moje stanovanje. »Marešalov karabinerjev me je poldinal pred vsi vojskov in mi pred nosom stresel okrog 10 nabojev na vrhu, uporabljen za strojnico in me vprašal: »Dove evete le munizioni, il fucile e le mitraglie?« Capisci italiano?« Odgovoril sem mu: »Capisco un poco, mais je parle mieux la langue française.« Marešalo pa je rekel, da ne razume nič besedice francosko. Medtem pa se je oglašal karabiner, ki je za silo lomil slovenski. Povedal mi je, da je vojak našel municijo, ki jo ima marešalo v rokah in da so zdaj prišli, da bi jim pokazal vse strelivo, puške in strojnico, češ, da je vse skupaj skrito gori na podstrešju. Lahko so mislile, kako mi je bilo pri srcu, toda misli sem si: »Kot razja velja, in prav nedolžno sem vprašal, kje naj vzamem vse o čem

to priliko našel tudi strelivo. Potem so me peljali na podstrešje in opravili preiskavo. Našli so samo nekaj praznih nabojev in leseno puško, ki si jo je bil napravil Marjanček za svojo igračo in razen nje še pas z leseno sabljico. Pripomniti moram, da sem imel še zjutraj ravnanje na tem prostoru, kjer je bilo preiskava, štiri puške in eno strojnico. Pa sem vse zaradi varnosti znesel na podstrešje pod dvojno pod. Ker ni bilo sreliva in niti orožja, je eden izmed karabinerjev potegnil šop »Slovenskih poročevalcev«, ki sem jih nameraval razdeliti in jih pomnil marešalo pod nos, da pa jih je vrgel na tla z besedami: »To ni municija, municija hočem.«

Medtem je zagledal tudi leseni kovčec z napisom in mi ukazal, naj ga odpre. Povedal sem mu, da nimam ključa, zato so ga odpili s silo. V njem so našli oficirsko obleko poročnika, ki jo je pustil meseca aprila 1941 pri meni znanec s prošnjo, da pride po končani vojni po njo. Seveda so z velikim veseljem pograbili vse, kar je bilo v njem, in sicer dve novi oficirski obleki, sabljo in še več malenkosti, le streliva, pištole ali kar naj bi bilo uporabno za oveljanje, niso našli. Pa smo spet šli v noč, kjer so zložili obleko na mizo, meni pa ukazali, naj pokažem še eno podstrešje, da bi tudi tam preiskali. Bilo je že temno in karabinerji so svrtili s svetilkami. Hodili so po deskah in pod njimi je bilo strelivo, puške in strojnica. K sreči ni nikomur šnilo v glavo, da bi privržigali duke. Potem bi bil šel pravi budič, sem si mislil, in vroče mi je postalo, čeprav je bila zima. Ne, prijatelji, to niso bile malec solze!

K sreči niso našli ničesar. Odšli so spet na hodnik in od tamkaj v sobe, preobrnili še postelje in omare, toda zaman. Preden so odšli, sem jim moral dati papir, da so zavili oficirsko obleko, sabljo pa so zlomili in jo vrgli na tla. Meni se je odvalil kamen od srca in ne mudoma sem sporočil tovarišici Jenkovi Vidi s Smihelske ceste, naj pride drugo jutro po sledčar za čem

Lilija Bogomil

Danes čujemo in beremo vsak dan o milijardah. V Ameriki trošijo milijarde dolarjev, v Angliji milijarde funtov, pri nas pa milijarde dinarjev. Ena milijarda — koliko je pravzaprav to? Odgovor zna povedati vsak šolski deček: »Ena milijarda je tisoč milijonov, en milijon je pa tisoč tisočev.«

Vendar, more li kdo doumeti, koliko je to?

Začnimo z milijonom. Kdor lastuje tisoč bankovcev po tisoč dinarjev, je milijonar. Ko bi jih imel zložene v snopič in bi dal tega v knjigovodski vezat, bi imel knjigo, ki bi štela dva tisoč strani. Precej debela knjiga bi to bila in v žep bi je ne mogel stlačiti. V tri ali štiri žepi bi pa že stlačil tisoč jurjev, da bi nihče ne mogel spoznati v njem milijonara.

Ko bi vložil milijon v hranilnico na 5% obresti, bi vsako leto dobil 50.000 dinarjev dohodka od njega. Nekaj manj kot tisočak na teden. S takimi obrestmi bi se že skromno preživljal. Seveda, če bi pa milijon vstaknil v skrinjo, kjer bi mu nič ne nesel, bi s tisočakom na teden shajal tisoč tednov — nekaj malega več kot devetnajst let.

Vsak tak račun poveča milijarda tisočkrat. Vložena v hranilnico ali banko na petodestotne obresti, bi milijarda prinašala letno petdeset milijonov obresti — skoraj en milijon na teden. S tako vsoto bi pa marsikdo »shajale«, tudi če bi ne hodil v »shetlo« jest.

Z vsem mogočim razkošnim življenjem ne more milijarder v dinarjih (kaj šele v dolarjih ali celo funtih!) porabiti obresti samih, razen seveda, če bi jih podarjal okoli se-

KAKO VELIKA JE MILIJARDA

be, kar pa milijarderji navadno ne delajo. Rečimo, da bi rekel srečni lastnik milijarde, da bo vsak dan porabil od obresti en tisočak. Na ta način bi vsaki tisoč dni porabil komaj en milijon in tako bi s takim zapravljanjem porabil enoletne obresti od milijarde šele v 137 letih (137 zapraviljencev bi moralo biti, od katerih bi vsak vsak dan zafrčal enega jurja, da bi sproti porabil obresti ene milijarde. Ko bi hotel to frčkanje opravljati en sam, bi moral dnevno porabiti 137.000 dinarjev. Bi ne bilo slabo, kajne? — to bi se ljudje odkrivali takemu!

Na svetu so ljudje, ki premorejo milijardo in tudi več in to ne v dinarjih ampak v dolarjih, kar je tri-štokrat več, če gledamo na današnji letnji (kurz) dinarja. Seveda nimajo tega bogastva v obliki gotovine temveč v obliki tovar, rudnikov, železnice itd. Ta oblika jim pa prinaša več kot petodestotne obresti. To je ogromni dotok denarja v blaginje sorazmerno maloštevilnih ljudi. Kotliki blagoslov bi bil za splošnost, če bi dohodki vseh takih tekli v državno blaginjo! Na mah bi bilo delovno ljudstvo prosto davkov in drugih prispevkov državi in če je že to preveč povedano, morda preveč,

da ne razume nič besedice francosko. Medtem pa se je oglašal karabiner, ki je za silo lomil slovenski. Povedal mi je, da je vojak našel municijo, ki jo ima marešalo v rokah in da so zdaj prišli, da bi jim pokazal vse strelivo, puške in strojnico, češ, da je vse skupaj skrito gori na podstrešju. Lahko so mislile, kako mi je bilo pri srcu, toda misli sem si: »Kot razja velja, in prav nedolžno sem vprašal, kje naj vzamem vse o čem

IVAN RENKO VOJKOV VOD

dalje v goriske zapore, kjer so bili vse do kapitulacije Italije. Do tal je pogorelo deset hiš.

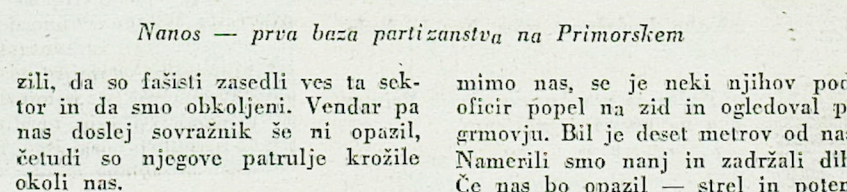
Toda zločinsko prizadevanje Italijanov ni rodilo uspeha. Ljudstvo ni klonilo.

Pri Brancu, kjer je ostal drugi vod, smo čakali Vojka, da se vrne z akcije. Istega dne, 22. julija, smo proti jutru zaslili kamione po cesti in vpitje Italijanov v vasi. Ni bilo dvoma, da se nekaj pripravlja. Zato smo takoj krenili proti Erzelju z namenom, da se v primeru, če bo sovražnik priiskal navzgor, umaknemo proti Gabrjem. Ko pa smo prišli že skoraj do Erzelja, smo opa-

dane, na njih so imeli svoje opazovalnice. Videti je bilo, da so se dobro pripravili.

Nekoliko pred poldnevom se je okrog osemdeset fašistov spustilo z vrha, ob istem zidu, kjer smo bili zakriti, navzdol proti nam. Pod nami se je na česti zbirala druga njihova enota. Položaj je bil skritec. Nas deset, njih, kakor smo pozneje zvedeli, nekaj manj kot dva tisoč. Med njimi poznani sezanski bataljon fašistične milice.

Tine je dal znak, da se bližajo. Ropotali so navzdol po stezi onkraj zidu; šli s v koloni. Zid je bil toliko visok, da so se videli samo njihovi zeleni slepi. Ko so bili prvi že

Nanos — prva baza partizanstva na Primorskem

zili, da so fašisti zasedli ves ta sektor in da smo obkoljeni. Vendar pa nas doslej sovražnik še ni opazil, četudi so njegove patrulje krožile okoli nas.

Zasedli smo položaj, ki ni bil poseben ugoden. Tine in Planinko sta zlezla nekoliko višje in se zakrila v grmovju, jaz pa nekoliko vstran. Vsi trije smo imeli nalogo opazovati, kako poteka »čiščenje«, da bi lahko pravočasno opozorili tovaršice.

Italijani so se v streljih pomikali skozi vinograde sem od Goč in iz Brancu. Vrhove pa so imeli zase-

mimo nas, se je neki njihov podpor in da smo obkoljeni. Vendar pa nas doslej sovražnik še ni opazil, četudi so njegove patrulje krožile okoli nas.

Zasedli smo položaj, ki ni bil poseben ugoden. Tine in Planinko sta zlezla nekoliko višje in se zakrila v grmovju, jaz pa nekoliko vstran. Vsi trije smo imeli nalogo opazovati, kako poteka »čiščenje«, da bi lahko pravočasno opozorili tovaršice.

Italijani so se v streljih pomikali skozi vinograde sem od Goč in iz Brancu. Vrhove pa so imeli zase-

Niso nas opazili. Kolona se je pomaknila naprej. Rogovili so se kakoli dve uri tam okoli, nakar so odšli nazaj proti Brancu. »Hajka« je bila mimo nas.

TRISTAN BERNARD

Fahvale

Francoski komediograf in romanopisec Tristan Bernard, s pravim imenom Paul Bernard (1866—1947), je eden najbolj znanih avtorjev bulevardskih gledališč v Parizu. Osebe njegovih del razlagajo življenje z mnogo francoskega duha in duhovitosti. Vendar Bernard ni oblikovalec močnih značajev, temveč iznajdljiv komik situacije in drobnih zapletov. Izmed njegovih iger so najbolj čislane: »Angleščina, tako kot se govori«, »Triplatt«, »Neznan plesalec«, »Mala kavarna«, »Zadeva Mathieu«, »Dvojčka Brightona in »Nikitijska noč«. Najbolj znani romani pa so: »Mirovni zakonec«, »Spomini mladega, učenega moža«, ter humoristična knjiga o psihologiji športa »Okoli ringa«.

Gospodu doktorju Saint-Cracyju

Tehtal sem 250 funtov in mi nobeno odvajalo sredstvo ni več pomagalo. Tedaj mi je neki znanec, ki ga je poslala sama božja previdnost, dal vaš naslov, spoštovani gospod doktor. Ubogal sem vaš nasvet, uporabljal sem vaš sistem »kristinskih pohodov« in sem po sedmih mesecih izgubil 34 funtov. Z odkritosečnim veseljem se vam zahvaljujem.

Larthur, trgovski nameščenec

Gospodu doktorju Henryju Dutarsu

Podpisani Larthur, državni nameščenec, izražam s tem gospodu doktorju Henryju Dutarsu svojo odkritosrčno hvalenost. Zaradi naporov krajnih pohodov so mi sklepi in noge otekli. Srečna zvezda me je privedla k nekemu pacientu gospoda dr. Dutarsa. Ubogal sem njegov nasvet, vsak dan sem namakal svoje noge in sklepe po tri ure v razcepljeni glini. Po šestih mesecih so otekle noge popolnoma splahlele.

Larthur, trgovski nameščenec

Gospodu doktorju Trachetu

Kopanje v razcepljeni glini skozi šest mesecev po tri ure na dan je povzročilo, da sem hudo obelnel na dihalnih organih. Po srečnem domišljaku sem se obrnil na vas, spoštovani gospod doktor, in sem po zaslugi Vašega zdravljenja z elektriko dosegel, da sem svoje trpljenje v enem letu skoraj odpravil.

Larthur, trgovski nameščenec

Gospodu doktorju Oskarju Blocku, specialistu za živčne bolezni

Ze več mesecev sem trpel na živčnih krizah, halucinacijah, nespečnosti in takem, kar vse je bilo zakrivilo zdravljenje z elektriko. Previdnost me je privedla k vam, velespoštovani gospod profesor. Vaše zdravljenje z bromom me je popolnoma ozdravilo. Do smrti vam bom hvalen.

Larthur, trgovski nameščenec

Gospodu doktorju Henryju de Beaupileoreju

Moje življenje v preteklosti je bilo eno samo trpljenje. Moj želodec je bil zaradi čezmernega uživanja broma v takšnem stanju, da sem se moral batl najhujšega. Nebo se me je usmislilo in sem zvedel za vaše ime. Polniška hrana, ki ste mi jo predpisali, je zahtevala zgolj enkratno jedi, ki so mi prehrano dokaj izboljšale. Večno Vam bom hvalen.

Larthur, trgovski nameščenec

Gospodu doktorju Beaumartinu

Zelite poročilo o uspehih vašega zdravljenja, da ga predložite Akademiji za zdravstvo. Tu ga imate! Samo ne vem, če bo ustrezalo vašim namenom.

Pred meseci sem se prišel k vam zdraviti. Ker sem se hranil zgolj z močnimi jedmi, je moja teža zrasla na 325 funtov.

Nasvetovali ste mi, naj nabavim konja in naj vsak dan nekaj ur jezdim. Res sem že v treh dneh izgubil sedemdeset funtov.

Da, resnično: natanko sedemdeset funtov. To lahko izpičam pred Akademijo. Vsekakor pa je treba za razumevanje tega naglega opadka na teži pripomniti, da imam že še eno nogo. Na svoji prvi ježi sem padel s konja in so mi morali levo nogo odrezati.

Larthur, trgovski nameščenec

Lohec, prijazna vasica blizu Škocjanske jame

Jubilej Alojza Gradnika

Ameriška TAMBURICA v Kopru

Drugič praznuje slovenska javnost življenjski jubilej svojega pesnika. Niti pol desetletja se ni odmaknilo od sedemdesetletnice Otona Zupančiča, ko je dopolnil sedemdeseto leto njegov sopotnik (tako ga je imenoval nekje v posvetilu Zupančič) Alojz Gradnik. Zdi se, da se s tem dogodkom odličnega slovenskega pesnika poplavlja življenjska krivica, prezgodnjega nehanja ostalih treh velikih mož naše preteklosti: Cankarja, Ketteja in Murna. Alojz Gradnik je življenjsko in umetniško do-

prvo svetovno vojno je zasedel Gradnik po Primorskem in Istri, a po vojni ga je zanesla pot poklica po vsej Jugoslaviji. Najdlje je služboval v Ljubljani, kjer je bil upokojen leta 1946 kot sodnik Vrhovnega sodišča.

Struje, ki so gibale slovensko literaturo po moderni, so šle mimo Gradnikove osebnosti. Različne teorije ob katerih so se razburjali mladi duhovi, niso mogle ogreti Gradnika, ki je bil zanje premalo prožen in tudi preveč samonikel, da

pesniške tvornosti je zapisal lirčne izbruhe svoje ljubezni s tako strastjo, da je v njih čutili njegovo nemoč, ki mu ne da, da bi dovolj globoko narezal žilo in s krvjo navrhnil neizmerno čašo ljubezni. Prav tako tuje je zazvenel pesnikov odnos do smrti, ki pomeni za nas telesno in duševno pogubljenje, a zanj sicer realno, vendar omamljivo, celo erotično doživetje. Prav zavoljo te »odtujenosti« (ki spominja na romanski vpliv) je njegova poezija (poleg resnične pesniške in umetniške sile) dobila svojski čar in privlačnost.

Posebno mesto zavzema Gradnikov odnos do zemlje in domovine. Če je Zupančič glasnik slovenskega naroda ga imenujemo tako zato, ker je objel v svojih mislih vso Slovenko in ne samo dela. Zupančič poje o Kroparjih prav tako neprisljano in sočutno kot o ribičih ob Kvarneru ali izseljencih v Ameriki. Taka »senarodna« poezija prča o duhovnem poslanstvu naroda, o odlični poeta in o njegovi — če je pesem pristna in nepotvorjena — veličini. Poezija glasnikov neke pokrajine je po drugi strani intimnejša in pristranejša. Pesniki živijo s svojo domacijo, trepetajo zanjo in se veselijo z njo in jih usoda rojakov neredko zlomi. Morda ni zgolj naključje, da so taki pesniki manj borbeni in bolj trpeči in prizadeti. Gradnik je tak poet in njegova domovinska pesem je naslonjena na Goriško. Gradnikov odnos do domovine je odnos kmeta do zemlje. Lastninsko pravico čuti do nje in se zdrami, ko streže nekdo po njegovi zemlji; potem je osebo prizadet in uporabi zanjo vse svoje znanje in moči. V svojih pesmih je lahko ozkostrčen, osebni in vase zagledan, vendar kaže v navezanosti na najmanjše navade in najtise zvoke medanskih zvonov toliko prisrčnosti in veličine, da je enakovreden genialnemu Zupančiču.

Z domačo zemljo je Gradnik navezan kot njegov oče in ded in praded. Nekateri verzi celo opravičujejo njegovo pravico do zemlje, ko se čuti, zaradi krvi, prelite iz žil pradedu puntarja in voditelja Tolminec, poklican, da nadaljuje upor, če ne z mečem pa z besedo. V tej svoji aristokraciji je izbrskal iz zgodovine imena svojih rojakov literatov in politikov, da bi z njihovim in svojim delom potrdil pravdo svoje zemlje. Kot kmečki sin je našel v domači zemlji dovolj sveta, da je vanjo zakoličil svojo domovino, da je na njej postavil oltarje svoji veri in da je postavil dom svoji družini.

Najvišjo ceno je dosegla Gradnikova domovinska pesem proti koncu prve svetovne vojne, ko je služila Primorska za bojno polje in ko je po sklepu tujih konferenc padla pod Italijo. Zagrenjen in brez moči — sam je bil preganjan in zaprt — je doživljal pesnik dvojno nevarnost za Primorsko: gospodarskega in narodnostnega propadanja. Kot kmet je občutil strahoto prvega, a kot slovenski pesnik gorje drugega. Brda so bila kot poslednja slovenska straža najbolj izpostavljena italijanskemu vplivu. Zato ni čudno, če je Gradnik gradil velike upe ob deklaracijah in manifestih za združanje južnih Slovanov, ko je začela razpadati avstrijska armada. V novo ustanovljeni državi je čutil dovolj močno oporo za zahtevo po priključitvi Primorske k ostali osvobojeni Sloveniji. Toliko večji je bil udarec pozneje po okupaciji. In tu je najgloblja boleč Gradnikove domovinske lirike. Pretresen ob žrtvah za našo nacionalno svobodo je spoznal po priselitvi v Jugoslavijo žalostno stanje tudi tokraj meje in se upravičeno vprašal:

»Kako bodočnost nam kovala bode mladina barov, šimija, fokstrot.«

Tačas je vse kazalo, da je Primorska za vedno izgubljena!

In danes? Po tolikem prestanem lahko pesnik praznuje v zavesti, da je njegova umetnost kot del največjega narodnega bogastva v najglobočem pripomogla, da se morejo Brda imenovati naša. Kot tvorcu slovenske besede in kot posredovalcu tujih literatur mu moremo za sedemdesetletnico samo čestitati in ne brez želje, da svoje pero še in še zastavi v našo korist! Jaro Komac

Skupina mladih ameriških rojakov, sinov jugoslovanskih izseljencev iz Pittsburgha, je tokrat že drugič obiskala Jugoslavijo. Prvič so s svojim ansamblom gostovali po vseh večjih mestih Jugoslavije pred dvema letoma. Takrat je skupina pod vodstvom njenega ustanovitelja in dirigenta Matije L. Gouzeja zabeležila 27 koncertov, medeljski koncert v Kopru pa je bil po številu 41. in zadnji v Jugoslaviji.

Morda bo naše bralce zanimalo, če povemo, da je pravzaprav glavni namen društva »Tamburica« prirejanje koncertov, čisti dobiček od le-teh pa uporabijo za pomoč socialno šibkejšim študentom predvsem jugoslovanskega porekla. Solanje v Združenih državah kljub sorazmerno visokemu življenjskemu standardu namreč precej stane. Svojevredna logika: če hočeš postati izobražen, je treba seči globoko v žep.

V Kopru, pa tudi po vsej Jugoslaviji je ansambel »Tamburica« nastopal z istim programom kakor v ZDA. Za nas pa je struktura nekega programa prav tako važna kakor njegova vsebina, ker se v prvi dovoli jasno zrcalijo take ali drugačne umetniške težnje, pa tudi značaj izvajalnih skladb. Že vnaprej povem, da so to Amerikanci in da je pač njihov spored ocenjevati predvsem s tega vidika. Program je bil po običaju dvodelen, le da sta oba dela zase tvorila celoto v revialnem smislu. Naših običajnih odmorov med posameznimi točkami ni bilo, kar je brez dvoma prej odlika kakor pomanjkljivost v sporedu.

Prvo polovico programa so izpolnile jugoslovanske narodne pesni in plesi. Če izbira, instrumentacija, teksti in koreografija niso bili taki, kakršne bi si želeli glede na originalnost tvorbe, je to zasluga ansambla samega. Vendar pa sam zase dvomim, da bi imeli prav, ko nekje trdijo, da jih pač izvajajo tako, kot jih najlaže razumejo Amerikanci. Mnogi naši folklorni ansamblji so nastopali v tujini in prejeli visoke nagrade na festivalih, menda zato, ker so predvajali in prikazovali najbolj originalno ljudsko blago. Druga stvar je, če »Tamburica« v ZDA more prodreti. Skozi zrklo ameriškega poslušalca je to brez dvoma uspeh. Vsemu temu nakljub pa zaslužijo priznanje, ker so v petnajstih letih, kar obstoja društvo, opravili dovolj dela za spoznavanje jugoslovanske kulture v ZDA.

Revijalna oblika nekega koncerta predstavlja za nas vsekakor novost. To je seveda možno le pri sporedih lahke glasbe, kakor je to bilo pri »Tamburici«. Neprestano gibanje, dinamika v odvijanju sporeda, preludiranje tamburice med posameznimi točkami, vmesne napovedi, pa predstavljajo članov in prikazovanje jugoslovanskih narodnih noš na svojstven način izražajo veliko domiselnost in temperament mladega Amerikance. Očitno bolj so se ti mladi ljudje razživali v drugem delu programa, ko so se pred očmi gledalca menjavale noše Meksikance in cowboja, ko so se deske improviziranega odra lagodno upogibale pod razigranimi nogami mladih plesalcev. Vnema gledalcev, ki jih je bilo nad pet tisoč, se je posebno v drugem delu očitno stopnjevala, dokler ni vsa skupina v salonskih oblekah predvajala nekaj točk ameriške zabavne glasbe z obveznim boogie-woogie.

Zanimivo pa je še nekaj: sleherni član te skupine obvlada najmanj dva instrumenta, več kakor polovica igra na tri instrumente, vsi pa tudi pojo v pevskem zboru. Predstavili so nam »ameriški« instrument, ki ga sami nazivajo »maringo«, ki pa dejansko ni nič drugega kakor naš (evropski) ksilofon z lesenimi ploščicami in visečimi rezonatorji.

Občinstvo, ki je do zadnjega kotička napolnilo Titov trg, je prišlo na svoj račun. Mladi ameriški rojaki, ki so vsi brez izjeme amaterji, solidno obvladajo svoje instrumente in pomenijo kot celota dobro vibrano skupino za izvajanje glasbe lažjega značaja.

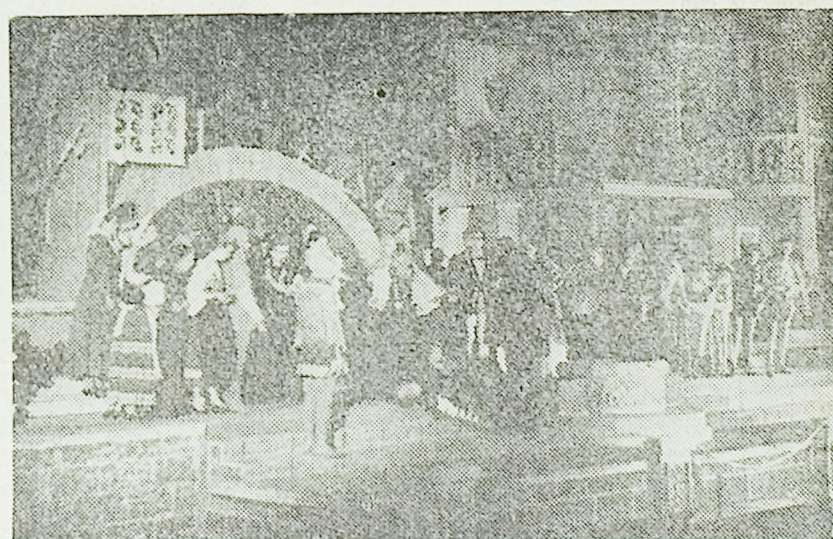
Pravijo, da se vrnejo čez dve leti. Naši bodo prav tako polne koncertne dvorane in še več vnetih poslušalcev. Vrata starega kraja so jim vselej na stečaj odprta. Im

V častiljivi starosti je umrl v Ljubljani akademski kipar Ivan Zajec, nestor slovenske kiparske umetnosti.

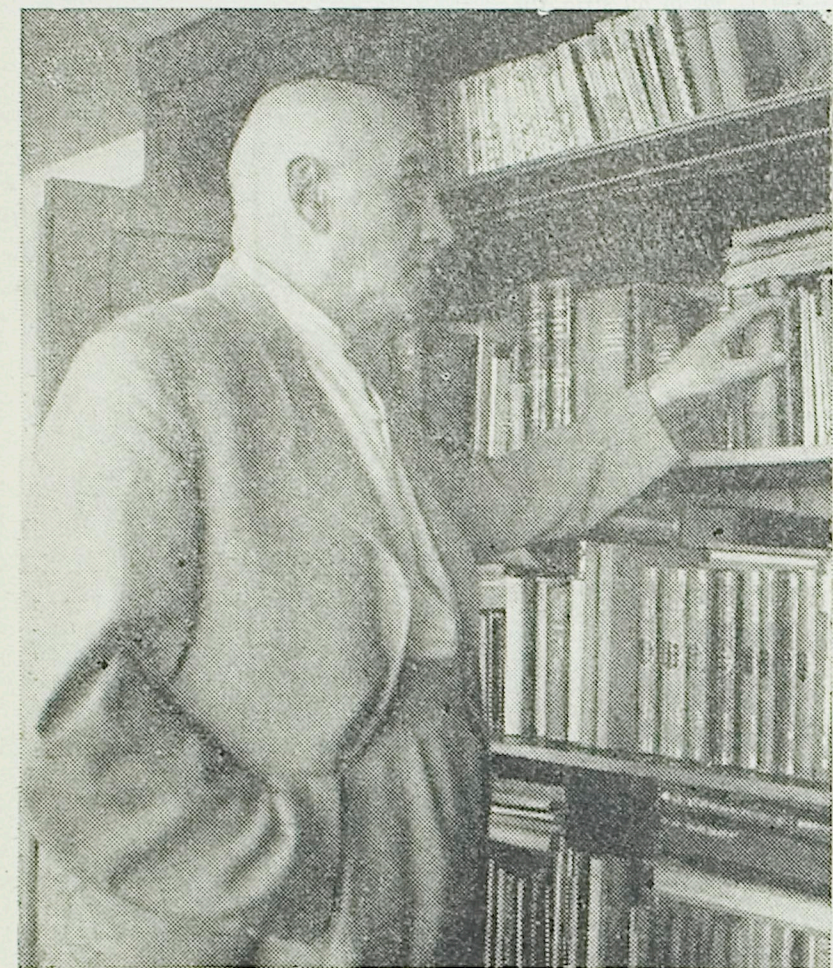
Studiral je na Dunaju, popotoval po Evropi in nekaj časa ustvarjal tudi pri znamenitem jugoslovanskem mojstru Meštroviću.

Kdo ne pozna njegovega »Preplašene satira« in drugih velikih del? Ime Ivana Zajca bo ostalo med Slovenci še dolgo zapisano tudi v Prešernovem spomeniku, ki že skoraj pol stoletja krasi našo prestolnico.

Petdeseta premiera SNG v Trstu

Na stadionu »Prvi maja« v Trstu je Slovensko narodno gledališče uprizorilo svojo petdeseto letošnjo premiero Shakespearjeve tragedije »Romeo in Julija«. Režiser Jože Babič je rešil nelahko in zapleteno nalogo uprizoritve na prostem s tenkočutno psihološko intuicijo in velikim tehničnim znanjem. Prav tako so nosilec glavnih vlog s svojo specifično nadarjenostjo podali prirodne in poglobljene shakespearevske like. Režiserjevo delo je smotno in razkošno podčrtal sceniski okvir, bogati kostumi in scenjska glasba. Uprizoritev je doživela izredno močan uspeh; občinstvo je vse sodelujoče nagradilo z dolgotrajnim in odkritosrčnim ploskanjem.

zorel in njegovo literarno delo je izpolnilo vrzel med »Samogovorja« in »Zimzelenom pod snegom«, ko je obmolnil Zupančič in je slovensko pesništvo poplavlilo mnogo pesniških zbirk enodnevnice. Delo Alojza Gradnika je bilo med obema vojnama porok nadaljevanja velike ustvarjalne sile slovenskega duha in je danes nastopajoči pesniški mladini poleg Zupančiča zakladnica, iz katere lahko črpa ustvarjalne sile in znanje za svoje pesnikovanje. Poseben pomen ima pesnikov jubilej za našo ožjo domovino Primorsko, katere glasnik je bil v času najtežjih dni prve okupacije in si je zaradi svojih nemo očitajočih sonetov v okupiranih krajih in pesmi o domači Goriški tudi opravičeno zaslužil naslov »primorskega pesnika«.

Kot je za večino velikih mož značilno, da so skromni njihovi življenjski podatki, velja tudi za pesnika Gradnika. Še prav posebno zanj, ki je morda najsamotnejši slovenski poet in predstavlja njegovo življenje le uspešno napredovanje v poklicu in toliko bolj bogato stvariteljsko snovanje. Pesnik se je rodil v Medani 3. avgusta 1882. Oče je bil po rodu iz Podmeleca na Tolminskem in se je priselil v Medano, kjer se je poročil s Furlanko iz Kormina. Gradnikovi domaćiji še danes pravijo »Pri šuštarju«, ker je oče do poznih let opravljal čevljarški poklic in je šele proti koncu življenja (umrl je 94 let star) začel živeti čevljarstvo s kmetijstvom. Ljudsko šolo je pesnik obiskoval v domačem kraju, gimnazijo v Gorici in univerzo na Dunaju, kjer je tudi doktoriral. Prea službena mesta pred

bi se mogel pobratiti s tedanjo mladino. Zaradi tega se je odtujil literarnemu življenju in živel bolj sam zase, ne da bi nasegal v politične ali literarne debate. Tako si je ustvaril svoj notranji pesniški svet, se v njem razvijal in poglobljal in od časa do časa potrdil svoj razvoj s pesniško zbirko.

Gradnikovo pesniško delo obsega okrog 50 natisnjenih del, od teh so samostojne zbirke »Padajoče zvezde«, »Pot bolesti«, »De profundis«, »Večni studenci«, »Zlate lestve«, »Pesmi o Maji« in »Pojoča krič«. Ob petdesetletnici pesnikovega rojstva je kritik Josip Vidmar izdal izbor »Svetle samote« in dodal kritično študijo o pesnikovi umetnosti. Poleg omenjenih zbirk je Gradnik objavil v »Ljubljanskem zvonu«, »Slovanu« in »Sodobnosti« pesmi, ki so nastajale po objavljenih zbirkah, ali pa so najavljale novo zbirko. Gradnikovo literarno delo obsega še vrsto prevodov iz najrazličnejših literatur in imen, pri vsem je poudariti, da je prevajal predvsem vezano besedo, kar daje pesniku posebno odliko.

Na prvi pogled napravi Gradnikova poezija na bralca vtis tujega poeta, zato je razumljivo, zakaj je drugod skoraj bolj priznan ko pri nas in je bilo o njem več napisano ko o katerem koli našem poetu. Slovensko uho je bilo vajeno do »Padajočih zvezd« sanjavih, srečnih in nesrečnih ljubezenskih doživetij, več ali manj zapetih po zgledu romantične ljubezenske poezije. Gradnik je udaril na drugo struno in zapel o neizpovedljivih prvinah erotike, o strasti. Ves zavlečen v usodna gibal človekovega duha in v pravir

V svobodi zdaj nam je skrivnost očitna:
naroda parje se rodé le v noči.
njegova rast in moč so žetovjoči —
bolj od pričevanja smuk je rodovitna.

Alojz Gradnik

ZAKLAD SIERRRE MADRE

17. NADALJEVANJE

Curtin in Howard tega nista mogla presojati, ker nista bila deležna časti, da bi v Franciji branila nežne, nedolžne dojenčke na prsih ameriških mater pred hunskimi bajoneti. In vsak dan, ki so ga tu preživeli, je postajalo življenje neznošnejše. Zmeraj ista hrana, ki so jo trudne roke kar na hitro pripravile, se jim je pričela gnusiti. Toda morali so jo pogoltati. Puščobna enoličnost njihovega nehanja je napravljala delo še bolj težko, kakor je samo po sebi bilo. Kopali so, reševali, čistili, prinašali vodo, postavljali oporne tramove. Ura je bila podobna uri, dan dnevu. Teden za tednom. In tako se je godilo že mesece. Sto tisoče ljudi ne opravlja vse življenje prav nič drugega dela, a se vendar počutijo razmeroma dobro ob njem. Tu pa so drugačne sile delovale proti njim.

Prve tedne so preživeli, ne da bi se zavedali, kako težko jim bo še postalo življenje. Niti hipa niso razmišljali o tem, da bi žrle in glodale v njih sile, o katerih doslej niso ničesar vedeli. Sprva se je vsak dan kaj novega dogodilo. Vsak dan so kaj novega zasnovali in tudi napravili. Vsakdo je vedel povedati nekaj šal ali pa zgodbe, ki je bila ostalima neznana. Drug drugega so študirali. Vsak je imel kako posebnost, ki je druga zanimala ali pa jima je presedala, a je vendar vzbujala vsaj pozornost.

Sedaj pa si niso imeli nič več povedati. Poznali so celó drug drugega celotni besedni zaklad. Pa ne samo to: vedeli so, kako vsak naglašja to ali ono besedo, in poznali so tudi krettnjo, ki spremlja z njo besedo.

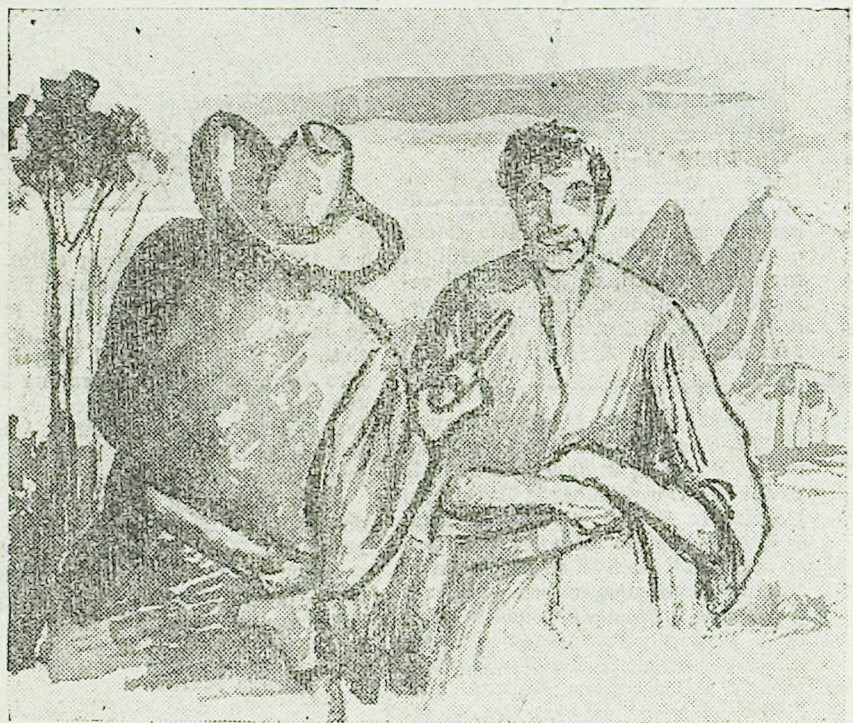
Dobbs je bil vajen, da je včasih pri govorjenju napol zatisnil levo oko. Spočetka se je zdelo to Howardu in Curtinu prav smešno in celo norčevala sta se iz njegove razvade. Prišel pa je neki večer, ko je Curtin rekel: »Če, prekleti pes, tega ne opustiš, da neprestano mežiš z levim očesom, ti izstrelim unčo svinca v trebuh. Prav dobro veš, ti kaznjeneč, da me to jezi.«

Hipoma je Dobbs poskočil in potegnil revolver. Če bi Curtin prav tako naglo zagrabil za revolver, bi sledilo prav čedno streljanje. Toda Curtin je vedel, da bi imel takoj šest krogel v želodcu, kakor hitro bi samo z roko posegel nazaj.

»Prav dobro vem, kdo si,« je kričal Dobbs, vihteč revolver v rokah. »V Georgiji so te izbičali, ker si napadel in posilil neko dekle. Kar tako zaradi lepšega vendar nisi v Mehiki, ti baraba.«

Ali je bil Dobbs kaznjeneč, je vedel Curtin prav tako malo, kakor je vedel Dobbs, da bi bil Curtin kdaj v Georgiji. To sta kar na lepem izselsala iz pip in si sedaj povedala, da bi drug drugega izpodbodla v čim večjo besnost.

Howard se ni dal motiti, pihal je debele oblake tobakovega dima in buljil v ogenj. Ko pa sta umolknila in si nista mogla več tako hitro izmisliti

novih psov, je rekel: »Toda, fanta, nikar ne streljajta. Prav nič ne utegnemo negotoviti ranjenec.«

Dobbs je čez nekaj časa spravil revolver in legel spat. Curtin je ostal s Howardom še pri ognju in si prižgal novo pipo.

Ne dolgo potem je neko jutro sunil Curtin Dobbsa z revolverjem v kolek: »Samo besedo, pa sprožim, ti krastač.«

To pa se je takole zgodilo: Dobbs je rekel Curtinu: »Nikar zmeraj tako ne emakaj kakor kaka pitana svinja, kadar zreš. V kateri poboljševalnici pa si zrasel?«

»Ali emakam ali smrkam, to tebi toliko mar kakor pasji drek. Jaz vsaj zmeraj ne vlečem sape skozi votli zob kakor piskajoča podgana.« Nakar je Dobbs odvrnil: »Kaj imajo podgane v Sing Singu votle zobe?«

Tistega, ki ne ve, kaj to vprašanje pomeni, je treba šele najti: kajti Sing Sing je neprostovoljno bivališče tistih newyorških prebivalcev, ki jih zgrabijo. Ostali newyorški prebivalci, ki jih ne zgrabijo, imajo pisarne na Wall Streetu.

Takega prijateljskega namigavanja Curtin ni mogel mirno prenesti in je sunil cev nabasane revolverja Dobbsu v rebra.

»Prekleto,« je zaklical sedaj Howard razburjeno, »obnašata se, kakor bi bili med seboj poročeni. Spravi železo, Curtin.«

»Ti?« je zakričal razjarjeni Curtin. Povesil je roko z revolverjem in se obrnil k staremu. »Kdo ti je pa dovolil tule poveljevati, ti polkveka?«

»Poveljevati?« je odvrnil Howard, »poveljevati sploh nočem. A prišel sem sem, da bi si nakopal zlata in si kaj prislužil, ne pa, da bi se pričkal z bedastimi mladiči. Drug drugega potrebujemo, in če koga sestrelimo, potem lahko druga dva kar odideta, kajti dva ne bi opravila nič ali pa tako nerodno, da bi si komaj prislužila dobro dnino.«

Curtin je spravil revolver in sedel.

»In jaz? To vama takoj povem,« je nadaljeval Howard, »jaz sem vsega že sit. Prav nič me ne veseli, da bi ostal s kom od vaju tu, in zato pojdem. Dosti mi je, kar imam.«

»Toda nama ne zadošča,« je zakričal Dobbs ježno, »Ti s svojimi starimi kostmi imaš dovolj za šest mesecev, ki jih boš še preživel. Midva pa ne. In če nameravaš od tod pobegniti, preden vsega ne izlužimo — homo že še našli kako sredstvo, da te obdržimo.«

»Kar pusti take otročarije, stari,« se je vmešal sedaj Curtin, »V štirih urah te dobiva, če jo popihaš. In veš, kaj napraviva potem s tabo?«

»Si lahko mislim, ti podlež,« se je rogal Howard.

»Si ne moreš misliti,« je rekel na to Curtin in se zarežal. »Vzela ti bova tvoje reči in te privezala ob drevo, varno in skrbno, in potem odideva brez tebe. Da bi te ubila, kakor si mogoče mislil? Ne, to pa ne.«

»Seveda ne,« je odgovoril Howard, »za tako reč sta prepobozna. Saj bi vama težil vajino otroško čisto vest. Privezala bi me in zapustila. Pogledj si no. Prav res nista vredna, da bi vaju opljuval. Pa sta bila tako dobra dečka, ko sem vaju srečal spodaj v mestu.«

Nekaj časa so vsi trije molčali.

Potem je rekel Dobbs: »Saj je vse skupaj neumnost, kar govorimo. Toda prekleto, če mesece in mesece ne vidiš nobenega drugega obraza, če moraš zmeraj s istimi tičati skupaj, se ti vse pregnusi. Mislim, da se godi tako poročenim. Sprta ne moreta drug brez drugega niti pol ure živeti, ko pa morata skupaj živeti in ne more nihče povedati več novega stavka, ki bi ga drugi že stokrat ne slišal, potem si pljujeta drug drugemu v obraz in bi se najrajši zastrupila. To vem od svoje sestre. Najprej se je hotela utopiti, ker ga ni mogla dobiti, ko ga je pa nekaj časa imela, se je hotela utopiti, da bi ga več ne videla. Sedaj je ločena, hoče pa poizkusiti z nekom drugim.«

»Kaj misliš, Howard, za koliko ga imamo sedaj že nabranega?« je nenadoma vprašal Curtin.

Stari je nekoliko premišljeval. Potem je rekel: »Tako natanko se tega ne da izračunati. Zlato še ni popolnoma čisto. Zmeraj je vmes še kaj drugih kovin. Toda mislim, da si je vsak že prislužil štirinajst do šestnajst tisoč dolarjev.«

»Potem bi pa predlagal,« je rekel Dobbs, »da ostanemo tu še šest tednov, potem pa porušimo šotirišče in odpotujemo.«

»Prav,« se je vmešal Curtin.

»Saj bi za dalj časa tako ne bi imeli kaj dela,« je menil Howard. »Če se prav ne motim, bo čez štiri tedne že tako malo zlata, da se delo ne bo več izplačalo. Ali sta opazila, da je deset korakov od tam, kjer kopljemo v strugo, zemlja drugačna. Ali je reka na tistem mestu padala v vodopadu z gore ali pa je privrela tam iz gore. Tega se sedaj ne da več videti. Tu se je gotovo nekoč odtrgal plaz in odtlej je pričela reka teči po novi strugi ali pa so vrelci in pritoki izpremenili tek.«

V tabor se je zopet povrnil mir. Tako strupeno zloben prepir, kakor je bil poslednji, se ni več pripetil. Sedaj so imeli določen smoter, domnjen dan, ko so nameravali zapustiti taborišče. In to je njihovo občutje in bistvo tako docela izpremenilo, da niso mogli razumeti, kako so bili taki prepri sploh mogoči. Sedaj so premišljevali o najboljšem načrtu, kako bi od tod neopazno odšli in kako bi plen varno shranili, kje bi se naselili in kaj bodo počeli z dobičkom. Kovanje načrtov je obrnilo njihove pogovore v drugo smer. Živeli so že v občutju, da žive zopet v mestu in med vsemi različnimi napravami, ki pomenjajo civilizacijo. In vedo, da vse skupaj ne bo več dolgo trajalo, so postali med sabo znošnejši. V razvadah drugega niso gledali več onega, kar je grdo, tistega, kar jih je razjezilo do besnosti, temveč so drug z drugim potrpežli. Če se je kdo sedaj nenehoma praskal po glavi in kaj užinega, mu drugi, ki je imel tudi slabe razvade, ni nič zlobno oponašal, marveč je rekel smehljaje: »Ali grizejo, Curtinček? Nu, počakaj, meso bo takoj praženo, potem ne boš več navezan na to skopo kosilec.« Nakar je odgovoril Curtin prav tako s smehom: »Dobro je, da si me spomnil: te prekleto razvade se moram vendar odvaditi, sicer me bodo ljudje še iz hotela vrgli.«

In čim bolj se je bližal dan, ko so nameravali oditi, tem bolj so se razumeli. Howard in Dobbs sta pričela celo govoriti, da bi v Monterreyju ali v Tampiku odprla kino in ga skupno vodila. Dobbs bi naj bil umetniški vodja, kupoval naj bi torej filme, vodil predstave, pisal programe in nadziral godbo, medtem ko bi prevzel Howard trgovske posle, blagajno, najemnino, mezdo, tiskarska dela, popravila in olepšavo gledališča.

Curtinu ni bilo tako lahko. Ni se mogel odločiti, ali bi naj ostal v Mehiki ali bi se naj vrnil v Države. Nekoč je mimogrede izustil, da ima nekaj takega kakor nevesto v San Antoniu v Texasu. Zdelo pa se je, da si mnogo ne stori iz tega. Mogoče pa se je samo tako delal, da bi ga druga zaradi neveste ne vlekla. O ženskah so v taborišču redkokdaj govorili, in če so že o njih govorili, so govorili zmeraj zaničljivo o stvarih, ki jih ne more dobiti. Bilo bi si pa tudi precej težko predstavljati te tri može z ženo ali deklico v naročju. Ta bi pa mogla biti le ženska, ki bi pobegnila kakemu občestnemu roparju. Dostojno dekle bi se rajši utopilo v močvirju, kakor da bi začelo kaj s katerim od njih. Zlasti sedaj, ko so bili po videzu nemarni, ko so se grdo obnašali in na čudne načine izražali svoje misli.

Zlato, ki ga nosi lepa in elegantna dama na prstu ali ki se guga kot krona na cesarjevi glavi, je bilo čisto že v prav čudni družini ter se je večkrat kopalo v krvi kakor pa v milnici. Vsekakor sta krona iz cvetice in vence iz drevesnih listov plemenitejšega izvora. Kar se trpežnosti snovi tiče, smemo reči, da je trpežnost cvetlične krone v primeri s trpežnostjo zlate krone samo relativna.

10

Curtin je bil v vaški tiendi³ in je nakupil živila. Bil je poslednji živeč, ki so ga potrebovali, in zadoščal naj bi do odhoda. »Človek, kje pa tičiš tako dolgo?« je vprašal Howard, ko je Curtin prijezdil in se pripravljal, da bi raztovoril osla.

»Pravkar sem nameraval osedlati osla in ti priti nasproti,« je omenil Dobbs. »Misliš sva, da se ti je kaj pripetilo. Saj bi se moral že najkasneje ob dveh vrniti.«

Curtin ni odgovoril, temveč je raztovoril osla in privlekel vreče k ognju. Potem je sedel, si prižgal pipo, izvlekel iz vreč tobak, ga razdelil in na posled rek: »Hudičeve ovinke sem moral napraviti. Spodaj v vasi se je potikal neki dečak, ki je pravil, da je iz Arizone.«

»Kaj pa ta hoče tu?« je vprašal Dobbs.

»To bi rad izvedel,« je odgovoril Curtin. »Toda Indijanci so samo pripovedovali, da je že nekaj dni tu in oprezuje okrog. Izpraševal je ljudi, ali so tu mine, zlato ali srebra. Nato so mu Indijanci razložili, da tod ni min, tudi zlata ni tod, tudi ne srebra in sploh ničesar; oni da se komaj preživljajo s pletenjem prostirač in izdelovanjem loncev. Toda potem mu je povedal bedasti osel iz tiende, da se plazi tod nekje po gorah neki Amerikaneč, ki lovi divje živali. Saj ne ve, da sta tudi vidva tu, pozna samo mene. Tako vsaj mislim. In povedal mu je še, da včasih pridem nakupovat živila in da najbrže ta teden pridem. Potem pa mu je fant iz Arizone rekel, da bo počakal name.«

»In potem te je usrano govedo res čakalo.«

»Je. Ko sem prispel, me je takoj napadel, kaj počnem tu ali se da kaj napraviti, ali je tu mnogo zlata in še več takih neumnosti. Bil sem prav kratek in sem mu komaj odgovoril.«

»Pa si ga vendar pošteno nalagal,« je vprašal Dobbs.

² Amerikanci so med prvo svetovno vojno psovali Nemce za Hune.

³ prodajalnica.

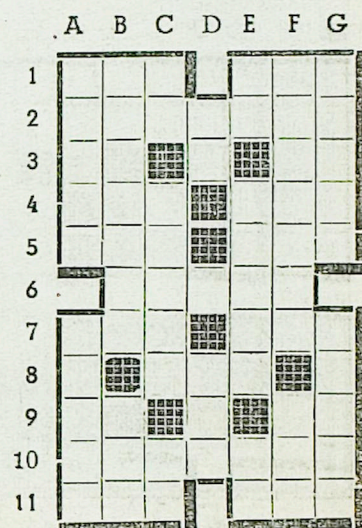
RADIO **JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA**

Sporod najvažnejših oddaj

od 9. do 15. avgusta 1952

SOBOTA, 9. avgusta: 13.50 Domači zvoki — 14.20 Od Triglava do Jadrana — 18.30 Morja široka cesta — 21.30 Od sobote do sobote — 21.45 V veselim ritmu. — NEDELJA, 10. avgusta: 8.30 Za naše kmetovalce — 9.00 Mladinska oddaja: Najlepše pravljice: »Obuti mačke« in pogovor s pionirji — 13.45 Glasba po željah — 17.00 Z mikrofonom med našim ljudstvom. — PONEDELJEK, 11. avgusta: 13.50 Domači zvoki — 14.20 Ob Soči in Zili — 18.30 Iz oper, operet in suit — 21.00 Slušna igra: D. Simonovič, »Alkar« — 22.00 Večerni koncert simfonične glasbe. — TOREK, 12. avg.: 14.30 Kulturni razgledi — 18.15 Maurice Ravel: »Bolero« — 18.30 Radijski roman: A. Dumas: »Dama s kamelijami«, 10. nadalj. — 20.00 Charles Gounod: Romeo in Julija, opera v 5 dejanjih — 22.00 Zabavna in plesna glasba. — SREDA, 13. avg.: 13.50 Domači zvoki — 14.20 Od Triglava do Jadrana — 18.30 Pester sporod lahke in zabavne glasbe — 22.00 v plesni glasbi po svetu. — ČETRTEK, 14. avg. 13.50 Domači zvoki — 14.20 Po svetu okrog — 18.15 Melodije za harmoniko — 18.30 Iz naše narodne revolucije.

Križanka

Besede pomenijo

Vodoravno: 1. organ za vid — Komunistična partija Jugoslavije (kratica), — 2. železniški kolodvor, — 3. Pesem junaške vsebine, — glavni števnik — 4. glavno mesto Italije — žensko ime (množina), — 5. oče — srednjeveški kraljevski služabnik, — 6. ječa, zapor, — 7. otok v Jadranskem morju — največja morska žival, — 8. osebni zaimek množine, — 9. isto kot 3. vodoravno — kratica za »urnika«, — 10. dobrotu, vrednost, hvaležnost, — 11. veznik — kulturna rastlina.

Navpično:) glasbena gledališka predstava, — z njo pišemo na tablo, — B) Prešernov nasprotnik — zemeljski tečaj, — C) del kolesa — moško ime — pomožni glagol, — D) kazalni zaimek za ženski spol — neumen, — E) prva polovica kape — pripoveden, pripovedniški — italijanski spolnik — F) peti (srbohrv.), — reka v FLRJ, — G) vrsta kumine — dalmatinsko vino.

RESITEV KRIZANKE

IZ PREJSNJE STEVILKE

Vodoravno: 1. Beograd, 7. atlet, 8. ruta, 9. um, 10. ia, 11. ali, 13. roman, 15. ak, 17. boni, 18. karé, 20. io, 21. anoda, 23. rak, 24. rr, 26. ol, 27. neom, 29. kocka, 30. Ilionis.

Navpično: 1. Bar, 2. etuá, 3. oltar, 4. Gea, 6. dominion, 9. ulani, 11. amo, 12. makaroni, 14. obed, 16. kanal, 19. rok, 22. Areco, 25. roki, 27. non, 28. nas, 29. ki.

Objave in oglasi

SANTA PEKARS, rojena 24. XII. 1899 v Tribanu, bivajoča v Bertokih št. 24, je izgubila osebno izkaznico, in jo razglašja za neveljavno.

PAVLA KURET, stanujoča v Pradah št. 4, je izgubila svojo osebno izkaznico na cesti med Ankaranom in Pohagi in jo razglašja za neveljavno.

ANA HRVATIN roj. Debernardi, roj. 10. VI. 1910 v Smarjah, stanujoča istotam, preključenju svojo osebno izkaznico, izdano od KLO Smarje.

Nauči otroka že zgodaj na red

Mihec je bil v šoli še kar marljiv, pri tem pa seveda ni zaostajal v živahnosti, tako da ga je morala učiteljica večkrat opomniti. Toda nekaj drugega je Mihcu manjkalo, kar se mu je štelo dostikrat v slabo: bil je namreč sila nereden in površen. Ko je prišel zjuraj v šolo, je navadno zaludal svojo čepico ali površnik kamorkoli, tako da ju je ob koncu pouka komaj našel. Zgodilo se je celo, da je dolžil Mihca tega ali onega svojega tovariša, češ da mu je skril obleko. Toda, to se ni bilo vse. Kadar so imeli telovadbo, je navadno ali izgubil copate, ali pozabil v telovadnici majico, knjige, zvezke, itd.

»Dobro, da se svoje glave ne pozabiš,« mu je dejala učiteljica, saj se je zaradi Mihca večkrat zamudil ves razred. Učiteljica je skušala na vse mogoče načine vplivati nanj, da bi se poboljšal in rešil površnosti in raztresenosti, pa ni pomagalo. Mihec je začel pozabljati celo zvezke in knjige doma. Ker je bilo v razredu več takih grešnikov, se je učiteljica odločila za oster boj proti tem grdim razvadam. Dejala je otrokom, da se bo pomenila tudi z njihovimi starši.

Najprej je hotela obiskati Mihčeve. Toda po poti grede je srečala Andrejčka, ki je bil njen najboljši učenec. Tebi nič, meni nič jo je povabil naj stopi k njim. Z veseljem se mu je odzvala. V hiši, ki je bila zelo preprosta, je vladal vzoren red. Ker mame ni bilo doma, ji je Andrejček sam vse razkazal. Zlasti se mu je mudilo pokazati »svoj kot«. Na mali mizi so bile razvrščene knjige in zvezki, vse v najlepšem redu. »Tukaj se učim,« ji je Andrejček srmežljivo dejal. »In pogledajte tovaršica učiteljica,« je hitel dalje, »koliko drvi in trsk sem nacepil mami.« Pokazal je na kupček drvi, ki so bile v lufkni pod kuhinjsko pečko. »To storim vsak dan, da mi treba mami,« se je pohvalil in pri tem zardel. Učiteljica je pokimala in se mu dobrohotno nasmehnila. »Potem ko se naigram, se učim in spišem naloge,« je urno dejal, da ne bi učiteljica mislila, da samo drva cepi in se igra.

Učiteljica je pogladila učenca po glavi, ga pohvalila in se poslovila. V mislih se je ustavila pri Andrejčkovi mami. Jasno ji je bilo, zakaj je Andrejček tako vzoren, mar živ in reden otrok.

Potem se je oglasila še pri Mihčevih. Niso je pričakovali. Toda če bi jo ljudje, morda ne bi bilo drugače. Ze ko je vstopila, se je spotaknila ob Mihčev plašč in torbo, ki sta ležala kar sredi predsobe. Tudi v kuhinji je bilo vse narobe. Mihčeva mama je morala šele izprazniti enega izmed stolov, ki so bili obloženi z vsemi mogočimi stvarmi. Na mizi so bili še vedno ostanke kosila. V kotu na vlah je bilo perilo, ki se je pravkar posušilo in bi ga bilo treba zlikati. V umivalniku je bila še od jučnega umazana voda. »Teško bo tu kaj storiti,« si je dejala učiteljica, ko si je ogledala

dala ves ta nered. Le, kako naj zahteva od Mihca, da bo reden, če pa ubogi otrok reda sploh ne pozna. Pa vendar! Ni res, da bi se ne dalo v vsakem še tako skromnem domu vse opraviti ob svojem času, postaviti vsako stvar na svoje mesto, zlasti pa držati red in snago, si je govorila učiteljica. Polovico časa si prihraniš, kje je pa šele veselje ob pogledu na lepo urejen in čist dom ter otroke.

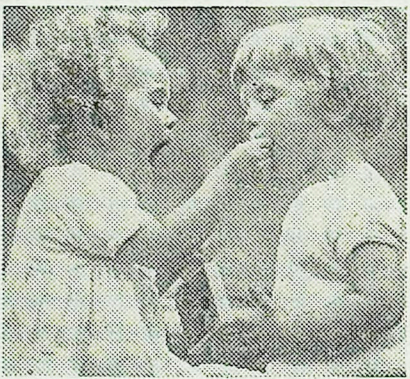
Posebno je treba pri tem misliti na otroke. Kajti ne moremo zahtevati od otroka, da bo reden in čist, če sami ne znamo držati v redu najbolj osnovnih potreb in navad kulturnega človeka. Kako bomo zahtevali od otroka, da se bo učil, če mu mati ne da na razpolago prostora, s katerim bo lahko razpolagal, kjer se bo lahko učil in pisal svoje naloge? In kje naj se otrok najprej nauči na red in čistočo, če ne pri materi?

Andrejčkova mama je na primer

Nekaj nasvetov o zdravi prehrani

Zdrava prehrana zahteva predvsem, da ustrezajo jedilniki tem pogojem: Jedilnik naj bo sestavljen kar najraznovrstneje, in sicer tako, da upošteva in izbira zlasti jedila, ki imajo mnogo hranilnih vrednosti.

Glavni obed pri nas je kosilo, zato naj bo, če je mogoče, kar najbolj izdatno. Obstoji naj vsaj iz juhe, katera sicer nima mnogo hranilnih vrednosti, dalje iz mesa in dveh prikuh. Zelenjava, bodisi kuhana ali surova, naj bi ne manjkala pri nobenem obedu! Po večkrat na teden prinesimo na mizo tudi sadje in vsaj dvakrat tedensko tudi močnate jedi.

Mnogo bolj nam bo teknilo kosilo, ki ima več različnih obrokov v manjših količinah, kakor pa ena sama jed v večji množini, kakor je marsikje pri nas v navadi.

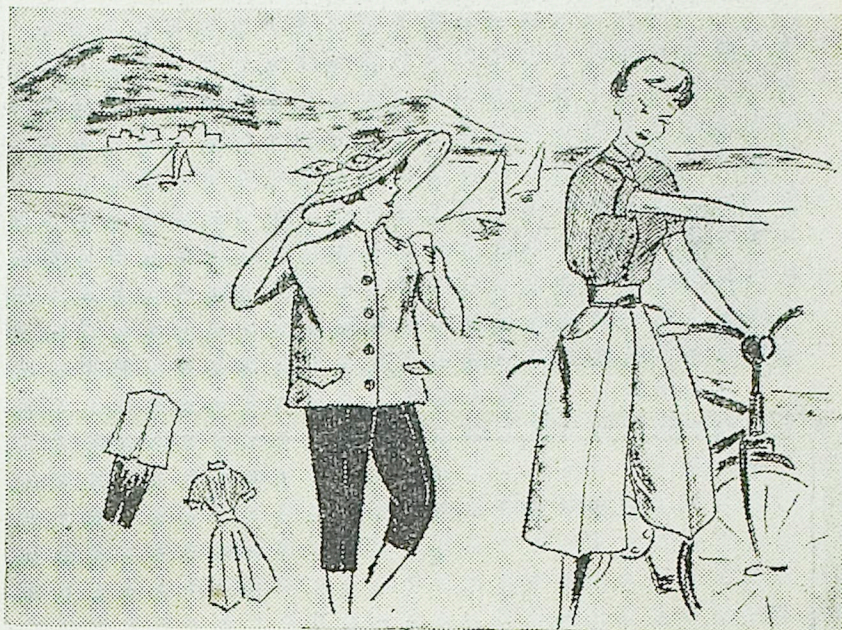
Zdrava prehrana priporoča surova, nekuhana jedila. Sveže in nekuhane užitne rastline, sadje, zelenjadni sadeži, paradižniki, stročnice, redkvice in orehi so zelo krepka in zdrava hrana, ki prinaša moč, zdravje in odpornost ter varuje pred mnogimi boleznimi (revmatizmom, protinom, sklerozo). Zlasti je znano, da surova hrana veča odpornost proti raku. Zato naj tudi v naših kuhinjah zavzame te vrste prehrana mesto, ki ji gre.

Najbolj priporočljiva je nedvomno mešana prehrana. Vsak jedilnik naj, če je le mogoče, upošteva dosedanje izsledke prehranjevalne znanosti, ki je dosegla na tem polju že

ena izmed tistih, ki polagajo veliko važnost na red in snago. In prav ima! Ko gre Andrejček zvečer spat, si mora prej za drugi dan vse pripraviti. Tako visijo na steni obleka, perilo in nogavice, ki jih bo zjutraj oblekel. Pod stolom so že osnaženi čevlji. V umivalniku je čista voda in poleg je kozarec z zobno ščetko. Andrejček vstane, kakor hitro ga zbudi mama. Sam se obleče, umije, si očisti zobe, zajtrkuje in se napoti v šolo. Torba s knjigami je že od večera nared. Andrejček zna tudi lepo jesti. Pred vsako jedjo si umije roke, kajti njegova mama pravi, da je to potrebno kot vsakdanji kruh. Andrejček tudi pomaga mami ob vsaki priliki, njegova stvar so drva, trščice, kruh, mleko itd. Pri vsem tem pa ima naš Andrejček dovolj časa za igro in razvedrilo. Ko si potem odpočije telo in duha, se začne pripravljati za šolo.

Sola je spet pred vratmi. Če hočemo, da bodo učni uspehi naših otrok dobri, jim ustvarimo že doma pogoje za to, v prvi vrsti pa jih naučimo na red.

J. K.

Za izlete v poletnem času so najpraktičnejše hlače iz hladne tkanine (platin) in bodisi ohlapni jopiči ali pa športne bluze. Evo dva primera istih.

ZA DOBRO VOLJO

Pred sodiščem

Sodnik: »Ali ste v kritičnem trenutku bili gospodar svojih misli in dejanj?«
Obtoženi: »Prosim, ne, moja žena je bila poleg.«

Optimizem

»Koliko let imate?«
»Pet in šestdeset.«
»Poročena?«
»Se ne, tovariš načelnik!«

Smisel za trgovino

Poslovodja: »Priznaj, da si zdaj celo uro spal.«
Vajenec: »Res je, toda sanjalo se mi je o trgovini.«

Nezaupanje

Gostilničar je poljubil novo nakarico, ko je prihajala iz kleti. Žena je seveda videla in zavpila: »Kaj pa vendar delaš?«
»Nič hudega,« je mirno rekel gostilničar, »veš, ne zaupam ji in zato sem poduhal, če je pila v kleti vino.«

Izkušnja

»Ko sem se selil iz zadnjega stanovanja, je gospodinja jokala.«

»To se pri meni ne more zgoditi, ker je treba plačati stanovanje vnaprej.«

Drobni nasveti

Prhljaj odstranimo, če enkrat tedensko masiramo kožo na glavi z limonovim sokom.

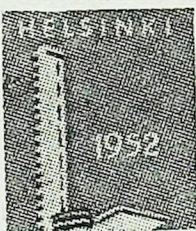
Bradavice izginejo, če jih osem do deset dni drgnemo z medom.

Briljantino za lase lahko sami napravimo iz enega dela olja in dveh delov kolonjske vode.

Limono, ki smo je že nekaj porabili, postavimo z odrezano stranjo na krožnik in jo pokrijemo z lončkom, da jo obvarujemo plesnobe. Če rabimo le limonin sok, potem najprej nastrgamo skorjo, ki jo zapremo v neprodušno zaprto stekleničko ali pa pomešamo s sladkorno moko odnosno s soljo. Lahko jo tudi posušimo in potem spravimo. Kdaj pozneje nam bo ta skorja služila kot dodatek pri močnatih jedeh, piškotih ali omakah.

Rumenjak, ki nam je ostal, spravimo v lonček, ki ga pokrijemo s svežo mokro krpo, da rumenjak ne dobi skorje.

Olimpijski ogenj je ugasnil Jugoslavija je osvojila zlato in dve srebrni medalji

V nedeljo je bil v Helsinkih slovesen zaključek XV. Olimpijskih iger. Nad sedemdeset tisoč gledalcev se je zbralo na stadionu in navdušeno gloskanje najboljšim športnikom sveta, ki so korakali v sprevodu z Grčijo na čelu in s Finsko na koncu. Po končanem mimohodu je godba zaigrala grško, nato finsko in končno še avstralsko himno, to je himne države, kjer so bile prve olimpijske igre, države prireditelja letošnje olimpijade in države, kjer bodo leta 1956 XVI. Olimpijske igre. Po govoru predsednika olimpijskega odbora Elstroema, ki je poudaril, da je bila ta olimpijada, ki se jo je udeležilo 72 narodov vseh plemen in vseh celin sveta, velika manifestacija miru in velik dogodek sreče in zadovoljstva za udeležence, se je začela slovesna ceremonija snetja olimpijske zastave, ki jo bo hranil župan mesta Helsinkov do prihodnje olimpiade.

Na 72 metrov visokem olimpijskem stolpu je v veliki bakreni žari začel ugašati olimpijski ogenj. Množice so burno pozdravljale zaključek olimpijskega slavlja, zbor pevcev pa je zapel veličastno skladbo, ki so jo zložili za to zgodovinsko slovesnost.

Z uspehom najboljših športnikov naše socialistične domovine na olimpiadi v Helsinkih smo lahko zadovoljni. Z zlato in dvema srebrnima medaljama smo se uvrstili med 72 državami na dvajseto mesto in dosegli največji uspeh, odkar sodeluje Jugoslavija na olimpijskih igrah. Največji uspeh smo dosegli tam, kjer smo ga najmanj pričakovali. Naš četverec brez krmarja, za ka-

tegorije smo smatrali, da bo dosegel pomemben uspeh že, če se mu bo posvečilo plasirani se v finale, je v najlepši tekmi tretjega dne tekmovalja premagal najboljši ekipi Francije in Finske ter prabil naši državi edino zlato medaljo.

Osvojitve srebrne medalje je za naše vaterpoliste prav tako izreden uspeh, saj pred vojno v tej disciplini nismo mnogo pomenili. Na letošnjih olimpijskih igrah je sodelovalo 21 reprezentanc in ker je to edino tekmovalje, kjer se lahko srečajo reprezentance vseh držav,

brez poraza, in kar je še pomembnejše, dosegli so isto število točk kot Madžari, ki jim je zlato kolajno naklonila le boljše razlika v golih.

Nogometaši so bili edini, v katere smo polagali največ upov in za katere smo bili prepričani, da nas bodo dostojno zastopali. Niso nas razočarali. Tudi na letošnjih olimpijskih igrah (prav tako kot pred štiri leti v Londonu), so si priborili pot do finala, v finalni igri pa v enakovredni borbi izgubili z Madžarsko, katero bi lahko z malo več sreče tudi premagali. (Večina inozemskih listov je bila mnenja, da Jugoslavlani niso izkoristili svojo premoč in da so izpustili priložnost za zmago. Vsi se strinjajo, da je bila to največja tekma, kar so jih doslej odigrali v severnem delu Evrope.)

Glede ostalih tekmovalcev lahko rečemo, da so nas najbolj neugodno presenetili naši lahkoatleti. Večina od njih je dosegla slabše rezultate, kakor na tekmovalnih doma. Prav tako ne moremo biti zadovoljni z rezultati telovadcev in rokoborcev.

Nedvomno je zanimiva ugotovitev, da so naši tekmovalci dosegli največje uspehe v skupinskih tekmah. Najboljši posamezniki so bili: Dangubić, Skanata in Trojanović. Vsi trije so dosegli svoje najboljše rezultate na olimpiadi in to je velik uspeh. Dangubić je samo za 31 cm zaostal za našim rekordom, Skanata in Trojanović pa sta dosegla državne rekorde v velikem bazenu. Dangubić je peti na svetu, Skanata sedmi in Trojanović dvanajsti.

Olimpijski ogenj je ugasnil, olimpijska ideja pa bo živela dalje!

Bobek je bil v odločilni tekmi z Madžarsko naš najboljši napadalni igralec

ima dejansko p m n svetovnega prvinstva. V tiki konkurenci so naši vaterpolisti osvojili drugo mesto,

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

F. S., Postojna: Razprodano knjigo »Mati in otrok« je založila »Naša žena« v Ljubljani v tretje v novih deset tisoč izvodih. Dr. Vito Lavrič popisuje v poglavju »Plodnost in neplodnost v zakonu« med drugim raznovrstni nastavek vnetja jajčnikov, ki je najpogostejši vzrok neplodnosti pri ženi.

Zlasti po drugi svetovni vojni je postalo vprašanje neplodnosti boleče za mnoge mlade zakonce. Na zdravniški pregled prihaja mnogo žena, ki vprašujejo, zakaj v zakonu ni otrok. Vzroki so raznovrstni. Včasih pravega vzroka ni mogoče odkriti. Vi ste s svojimi triindvajsetimi leti in po enem samem ambulantnem pregledu prišli vsa- kor mnogo prezgodaj do črnogleda zaključka, da ne bi mogli zanositi.

Zdravljenje kroničnega vnetja jajčnikov zahteva potrpljenja od bol-

nice in od zdravnika in traja mesece. V Postojni imate porodnišnico in priznanega specialista za ženske bolezni, ki vam bo svetoval, ali naj se zdravite doma, ali pa morda ne bi bilo bolj priporočljivo zdravljenje v bolnišnici, na kliniki ali v zdravilišču. Pred desetletji je segel sloves zdravilnih blatnih kopelji v Portorožu do Dunaja in v medicinske učne knjige. Naši zdravniki pošiljajo bolne žene zaenkrat predvsem v Dobrno.

Če boste napram zdravniku odkriti, potem vam ne bo težko povedati svojih pomislekov glede zdravljenja. Naprosil sem izkušnega ginekologa, naj napiše članek o vašem primeru za eno prihodnjih števk »Slovenskega Jadrana«. Bolj kot članek vam bo koristil zdravnik, ki si ga boste sami izbrali in ki mu boste pri zdravljenju sami pomagali.

Krvari jezdeci

FRANCE BEVK

»Ali ni pomoči?«

»Je,« se je oglasila starka, ki je lezla v dve gubi. »Zaplentati jo je treba; poiščite grob ženske, ki je umrla pri porodu in ni bila poročena; vzemite trikrat prsti, prvič pri glavi, drugič s prsi in tretjič pri nogah. Vzemite prstan in ga potočite skozi cerkvene duri. Pokropite jo zegnano vodo in s prstjo, prstan pa ji denite na prsi, pa ne bo imela več moči da bi vam škodovala.«

»Kje vse to dobimo?« so vzkliknili ljudje.

Skozi okno se je glasila druga kitica osmrtnice:

*»Kako ti bom slovo jemal,
ker sem se zmeraj pokore bal?
K' nisem mislil zanaprej,
oh, kaj bode z mano zdej!«*

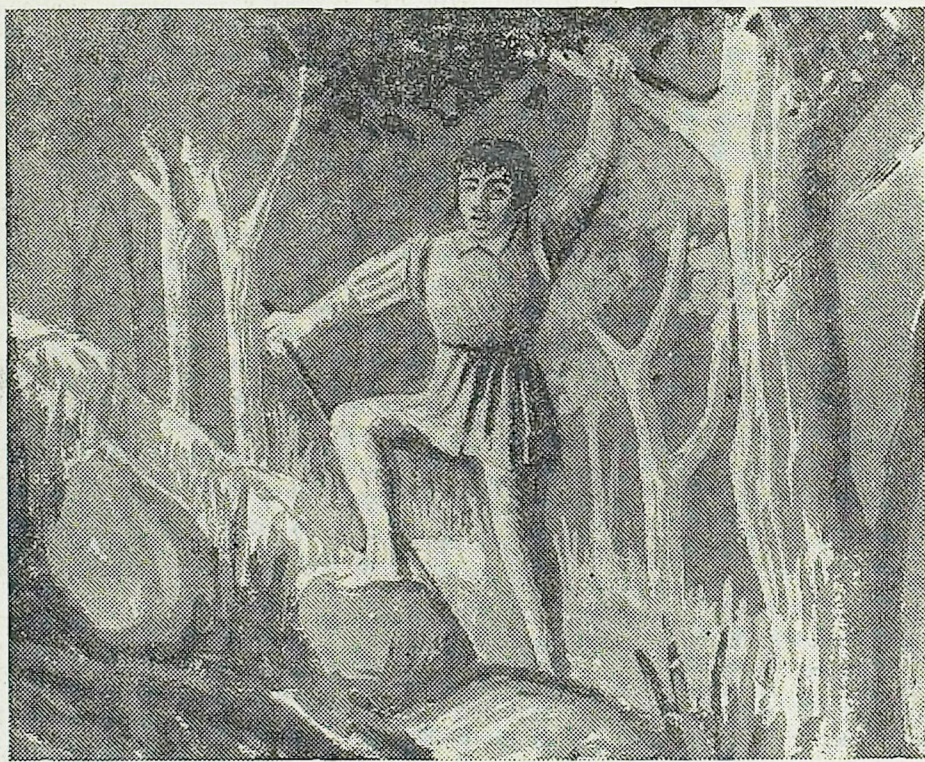
Pesem mladih grl je počasi prehajala v radost; zunaj je bil jasen večer; groza požara, vojne in smrti je bila že na pol pozabljena; fantje in dekleta so se držali za roke, le besede so bile žalostne, iz melodije je rasel smeh in s smehom vrisk.

»Vem za lek, ki umori dušo,« je dejala neka ženska, se ozrla in pošepnila: »Poglejte, če ni nikogar domačih, ki bi poslušal.«

Dvignila se je in pristopila k rajnici, razgalila levo stran njenih prsi, potegnila iz svoje obleke dolgo iglo in jo zasadila skozi izsušene grudi v srce.

Ljudje so pridržali sapo, še pesem pred hišo je bila isti hip utihnila. Na koncu igle se je prikazala kapljica krvi. Z vrha peči pa se je s tankim, žalostnim glasom razlegnila pesem:

*»Bog je ukazal na nebeško stran
tri velike ognje prižgati...«*

Pela je Živka. Tedaj se je na vratih prikazal Štefan, pogledal z enim očesom v hčer in ji zapovedal: »Molči!«

Živka je umolknila; le solze so ji tekale na lica.

7.

Toniš je plesal domov ob godbi potokov, ob piskanju vetra, ob petju ptičkov, ob zamolklih udarcih kamenja, ki se mu je valilo pod nogami. Plesal je vse plese radosti in hrepenenja; iz krvi, požiga, smradu in grde vojaške kvante je stopal v bogastvo prirode, v lepoto zarjavelih jesenskih gozdov, v vonj zemlje, v besedo ljubezni.

Oj radosti, oj, smeh in veselje, iz katerega tečejo solze po licih, debele kakor lešniki, in se spreminjajo v dragulje! Oj, misel, ki snuješ, kako bodo roke objele svoje drage, ustvarjaš mnogovrstne podobe srečanja, jih zametuješ in znova zamišljaš!

Mislil je na laze, na koč, ki se kakor plaha žival stiska k skalam, na kozice, ki se pasejo in bodo meketaje priletele k njemu. In bo dejal: »Koze, kozice, kje pa je moja žena?« In tedaj bo ona že pritekla vsa razmršena, vsa zardela, vsa zasopla. »Kakšen pa si?« bo dejala. »Oh, saj si dragi, saj si moj; glej, očedi se in če si tudi umazan ko pujsek, si vendarle moj.« Padla mu bo k nogam, a on jo bo dvignil in objel. »Ničesar ti nisem prinesel; le sebe sem ti prinesel.« In jo bo znova objel. V smehu in solzah mu bo odgovorila: »Saj je dovolj.« Nato bo glasno zajokala: »Koliko časa te ni bilo!«

Ob tej misli je Tonišu grenka solza pritekla iz oči. Pomislil je, da je morda že rodila. Bilo mu je še grenkeje.

Preskočil je potok, spotaknilo se mu je na kamenju, da je štrbunknil v vodo in se zmočil do kolen. Temu se je zasmel kot norec, ki se smeje

vsemu in vsakomur. Znova mu je plesal korak, razpredal je novo misel ko pajčevino, ki je prepredala stezo in ga ščegetala kot omelce.

V vasi, na ravnic, na kateri je bil prvič v svojem življenju ukradel kruha, ga je zagledal deček, bosopetel pred njim v hiše in opozoril nanj ljudi.

»Glejte ga!« so vpili in mu zastavili pot. »Ujemite ga!«

Od vsepovsod so rastle pred njim in za njim. »Ujemite ga! Pobijte ga! Čarovnik je! Ubežnik je!«

Bali so se, da jim zanj ne bo treba dati drugega vojaka iz vasi.

»Pustite me!« je dejal Toniš. »Ali ne vidite, da grem po poti? Če bi bil ubežnik, ali mislite, da bi vam kazal svoj nos, ali ne bi bežal v gozd in bi me nikoli ne našli, a?«

»To je res,« so si mislili ljudje, a so ga kljub temu nezaupljivo gledali. »To je res. Toda če so te izpustili, ali ti niso dali papirja, da greš z njim k županu, ali vsaj kakemu možu izmed desetnij? Ubežal si, zdaj pa bi nas rad prehudimal.«

»Jaz nič ne vem o tem,« je dejal mož iz desetnije in stopil naprej.

»Kaj boš vedel,« se je jezil Toniš. »Kaj boste vedele, trlice brgešaste, ko čepite doma, jaz pa sem se tepel za vas.« Na te besede so kmetje odstopili za korak. »Glejte, ali imam mar zaman kraste po životu, bule na vratu, iz katerih se cedi gnoj s sokrvice, ali ne vidite grde praske na mojem ramenu, kamor me je bil zadel meč?«

Kmetje so se spogledovali in požirali besede, ki so jim silile na jezik. Toniš pa je še bolj zrastle, stopil na grivo nad bajto, da je bil videti ko prerok in je besnel.

»Ali veste, kaj je kri? Ali veste, kaj je požar? Tolmin je zgorel. Vse hiše so danes oglje in pepel. Tri dni jih pokopujejo, ves čas zvoni zvonec pri svetem Duhu. Komu zvoni? Mrličem. Samim mrličem. Goriški škof ima hudiče s seboj, ki pihajo ogenj in dim in bljuvajo železo in kamenje, da se gradovi posipajo...« In je zaplesal na eni nogi. »Ej, ej, ej, kakšen ples! Kakšen ogenj, kakšna mrščavica do mozga! Tolmin je padel, novega gospodarja imate.«

Ljudje so poslušali z odprtimi usti. Pridrževali so dih; le eden izmed njih se je upal reči: »Če si nam lagal, te bomo živega pekli.«

»Specite me, a lažem ne! Novega gospodarja imate; goriški škof je vaš gospodar, ta, ki ima hudiče, ki ogenj bljuvajo, Pavel Bojan je njegov kapitan.«

Kmete je obšla groza; nekateri so se še bolj odmaknili, pustili so Toniša, da je plesal po svoji poti dalje in v mislih objemal ženo...

Bolj kot se je Toniš bližal domu, težje mu je bilo pri srcu. Nobena sladka misel srečanja se mu ni hotela več roditi. Gozd, po katerem je hodil čez kamenje, se mu je zdel tuj. Bilo mu je, kakor da njegova noga še nikoli ni stopala po njem. Mislil je že, da je zašel, ko je znova zagledal znane oblike skal in debel, ki pa se mu niso smehljale, bile so resnobne. Očitale so mu, priganjale so ga, veje so ga tele po hrbtu in mu žvižgale čez pleča: »Žuri se!« In se je ozrl in videl smrt za seboj. In izbora z dolgo brado. In ko je natančneje pogledal, ni bilo ne smrti ne izbora. Bila je le njegova razbičana domišljija. V vrhu dreves je škrtalo, v listju je šumelo, svetla luč je lezla med drevjem po brežini... Bili so besi, duhovi, škratljenci, volkodlaki in vsa strašna svojat noči... In vendar je bil dan.

Toniš se je spustil v tek. Zdejo se mu je, da lomasti za njim vsa sodrga pošasti, lomi drevje in ruši skale, meša listje, koplje zemljo, riga in poje s hripavim glasom. Pot je v curkih tekla od njega, ko je zagledal koč.

Postal je, kakor da bi hotel iz vnanjih znamenj spoznati, kako je doma. Nikogar ni bilo. Dim se ni valil izpod strehe. Koz, ki je stala ob plotu laza in smukala listje, mu ni prihitela z meketanjem naproti, kot si je bil zamislil.

Planil je v koč. V večerni svetlobi, ki je sijala skozi vrata in skozi majhna okna, je v hipu razbral predmete in ljudi.

Bili so trije, a on je pustil samo enega. Zavrtelo se mu je pred očmi.

Izbor je čepel na tnal, ki je bilo pomaknjeno k steni in naslonjeno k brunom, roke so mu visele čez kolena skoraj do tal; gledal je tožno predse in se prvi hip ni ganil.

Šele ko je spoznal Toniša, je planil pokoncu in je stal pred njim velik in tršat, ne tako ponosit kot po navadi, bil je sključen in skoraj betežen.

»Vpila je,« je dejal, kakor da se opravičuje, pri tem pa je pokazal z roko na ležišče. »Vpila je, zato sem prišel...« Zmajal je z glavo in jo znova sklonil na prsi, kakor da se ruši pred porodno bolečino, ki jo je bila ženska že prestala.

Toniš je planil k ležišču. Urška je ležala na senu in na slami, med bornimi capami in živalskimi kožami. Šele tedaj je v mraku zazabil njene posinele ustnice, ki so se premikale, kakor da prosijo vode.

»Urška,« je jecljal in se sklanjal k nji. »Kaj ti je, Urška moja?«

Urška se je nasmehnila in pokazala na zavoj poleg sebe. V kožuh, v cunjah in v capah je ležalo zavito dete, ki se je kremžilo v zgubani, rdečkasti obrazek in mežikalo z očmi, z ustnicami pa je iskalo materinih nedrij.